

Kaupunkisuunnittelu osana rikostorjuntaa

Riikka Nyfelt
Jane Nousiainen

09/2023

TIIVISTELMÄ

Tekijät: Riikka Nyfelt & Jane Nousiainen

Julkaisun nimi: Kaupunkisuunnittelu osana rikostorjuntaa

Opinnäytetyön muoto: Tutkimuksellinen

Julkisuusaste: Julkinen

Ohjaaja: Sanna Luoma

Tutkinto: Poliisi (AMK)

Tämän opinnäytetyön aiheena on kaupunkisuunnittelu osana rikostorjuntaa. Opinnäytetyön tavoitteena on tarkastella tarkemmin mitä kaupunkisuunnittelulla tarkoitetaan ja kerätä tietoa siitä, kuinka sen avulla pyritään ennaltaehkäisemään rikollisuutta. Lopuksi tarkastellaan kaupunkisuunnitteluun olennaisesti liittyvää segregatiota. Vertailemme tilastotietoa muun muassa segregatiion ehkäisemiseksi tehdyn hankkeen (Lähiöhanke 2020–2022) ajalta.

Opinnäytetyö on toteutettu kuvailevana kirjallisuuskatsauksena. Kuvaileva kirjallisuuskatsaus kuuluu tutkimustekniikkana ja metodina kvalitatiivisen ja kvantitatiivisen metodien yhdistelmään.

Tutkimuksen perusteella todettiin, että kaupunkisuunnittelulla voidaan vaikuttaa merkittävästi rikosten ennaltaehkäisyyn ja syntymiseen. Rikostorjunta on lainsäädännössä rikoksiksi määriteltyjen tekojen estämistä. Rikosmahdollisuuksien vähenemiseen ja kiinnijäämisriskin lisäämiseen pystytään vaikuttamaan kaupunkisuunnittelulla, jonka avulla rikosten tekemisestä voidaan tehdä haastavampaa ja rikosten selvittämisestä helpompaa. Tarkoituksenmukaisella kaupunkisuunnittelulla valvonta lisääntyy ja mahdollisuudet rikosten tekemiselle vähenevät.

Sivumäärä: 32

Tarkastuskuukausi ja vuosi: Syyskuu 2023

Avainsanat: Kaupunkisuunnittelu, segregatio, rikostorjunta, ennalta-ehkäisy

ABSTRACT

Authors: Riikka Nyfelt & Jane Nousiainen

Title of publication: Urban planning as part of crime prevention

Type of thesis: Research-based thesis

Publicity: Public

Supervisor: Sanna Luoma

Degree: Bachelor of police services

The topic of this thesis is urban planning as part of crime prevention. The aim of the thesis is to find out what is meant by urban planning and to collect information on how it is used to prevent crime. Finally, segregation, which is essentially related to urban planning, will be examined. We are comparing statistical data from the period of the project (Lähiöhanke 2020–2022) to prevent segregation.

The thesis has been implemented as a descriptive literature review. As a research technique and method, the descriptive literature review belongs to the combination of qualitative and quantitative methods.

Based on the research, it was concluded that urban planning can significantly influence the prevention and occurrence of crimes. Crime prevention means prevention of acts defined as crimes in legislation. The reduction of opportunities for crime and the increase of the risk of being caught can be influenced by urban planning, which can be used to make committing crimes more challenging and solving crimes easier. With purposeful urban planning, supervision increases and opportunities for committing crimes decrease.

Pages: 32

Month and year of review: September 2023

Keywords: Urban planning, segregation, crime prevention, prevention

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	5
1.1 Opinnäytetyön rakenne ja rajaus	5
1.2 Aiheen ajankohtaisuus	6
1.3 Tutkimuskysymykset ja tutkimuksen tavoitteet.....	7
2 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS.....	7
2.1 Opinnäytetyön aiheen valinta	7
2.2 Tutkimuksellinen opinnäytetyö.....	9
2.3 Kirjallisuuskatsaus tutkimusmenetelmänä.....	9
3 KESKEISET KÄSITTEET	10
3.1 Kaupunkisuunnittelu	10
3.2 Rikoksentorjunta.....	12
3.3 Sosiaalinen kestävyys	13
4 KAUPUNKISUUNNITTELUN HISTORIAA.....	16
5 RIKOKSENTORJUNTA KAUPUNKISUUNNITTELUN KEINAIN (CPTED)	16
6 SEGREGAATIO	20
6.1 Segregaatio Suomessa	23
6.2 Lähiöohjelma 2020–2022	23
6.3 Ilmoitettujen rikosten määrän kehitys.....	25
7 JOHTOPÄÄTÖKSET	28
7.1 Kaupunkisuunnittelu ja segregatio	28
7.2 CPTED	29
8 OMA POHDINTA JA ITSEARVIOINTI	30
8.1 Aiheesta tehtäviä tutkimuksia tulevaisuudessa	30
8.2 Itsearviointi	30
LÄHTEET	33

1 JOHDANTO

Tämän opinnäytetyön keskeisenä tarkoituksena on avata poliisihallinnossa työskenteleville ihmisille sitä, mitä kaupunkisuunnittelu on sekä minkälaisia vaikutuksia sillä on rikostorjunnan näkökulmasta. Tarkoituksena olisi, että jokaisella opinnäytetyömme lukeneella olisi sen jälkeen yleiskäsitys siitä, mitä kaupunkisuunnittelun avulla tehdään, ja miten monialaisesti sillä vaikutetaan kaupunkien laatuun sekä rakenteeseen.

Oikeusministeriön yhteydessä toimiva rikosentorjuntaneuvosto on määritellyt kaupunkisuunnittelun vaikutuksia seuraavasti: Kaupunkisuunnittelun ratkaisulla voidaan ehkäistä rikoksia ja lisätä turvallisuuden tunnetta. Sen keinoin vaikutetaan rikostilaisuuksien syntymiseen ja pystytään ohjaamaan ihmisten käyttäytymistä. Kaupunkisuunnittelun tekemien ratkaisujen avulla vähennetään kaupunkien sisällä olevaa rikollisuutta, häiriökäyttäytymistä ja vahingontekoja. (Rikosentorjuntaneuvosto, 2023.)

Poliisilain 1 luvun 1§ taas määrittää poliisin tehtävän seuraavasti: Poliisin tehtävänä on oikeus- ja yhteiskuntajärjestyksen turvaaminen, kansallisen turvallisuuden suojaaminen, yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitäminen sekä rikosten ennalta estäminen, paljastaminen, selvittäminen ja syyteharkintaan saattaminen. Poliisi toimii turvallisuuden ylläpitämiseksi yhteistyössä muiden viranomaisten sekä yhteisöjen ja asukkaiden kanssa ja huolehtii tehtäviinsä kuuluvasta kansainvälisestä yhteistyöstä. (Finlex, 22.7.2011.872.)

Näitä kahta määritelmää vertaillen voidaan todeta, että niissä on aika paljon yhteistä. Molempien avulla halutaan muun muassa vaikuttaa yleiseen turvallisuuteen ja yhteiskuntajärjestyksen turvaamiseen. Poliisilaissa mainittu rikosten ennalta estäminen myös näkyy vahvasti oikeusministeriön määritelmässä kaupunkisuunnittelun tarkoituksesta. Vertaillen myös yhteinen tavoite, rikollisuuden vähentäminen, käy selkeästi ilmi.

Poliisilaissa mainitaan, että siinä olevien tavoitteiden ja määritelmien toteutumiseksi on toimittava yhteistyössä muiden viranomaisten ja yhteisöjen kanssa. Poliisissa ennalta estävään työhön onkin lähivuosina panostettu entistä enemmän. Poliisi toimii vain yhtenä viranomaisena muiden keskellä, joten yhteistyön merkitys on valtava kokonaiskuvan, vaikutuksen sekä tavoitteiden täyttymiseksi.

1.1 Opinnäytetyön rakenne ja rajaus

Opinnäyte toteutetaan kirjallisuuskatsauksena. Se pohjaa aiheesta löytyvään kirjallisuuteen, kirjalliseen materiaaliin ja tutkimuksiin. Se toteutetaan perehtymällä ja etsimällä mahdollisimman

ajankohtaista sekä kattavaa tietoa kaupunkisuunnittelun historiasta, nykytilasta ja ylipäätään sen tutkimisesta. Opinnäytetyössä keskitytään käsittelemään pääosin kaupunkisuunnittelun vaikutuksia rikollisuuden näkökulmasta.

Aluksi määritellään kaupunkisuunnittelun käsite ja käydään läpi sen historiaa. Koska opinnäytetyössä tarkastellaan kaupunkisuunnittelua rikostorjunnan näkökulmasta, käydään seuraavaksi läpi muutamia kaupunkisuunnittelun osa-alueita tarkemmin. Nämä osa-alueet on valittu, koska ne liittyvät monella tapaa olennaisesti päänäkökulmaan tässä opinnäytetyössä, eli rikollisuuden ja rikosten ennaltaehkäisyyn sekä torjuntaan.

Osa-alueet, joita opinnäytetyössä käsitellään tarkemmin, ovat alueellinen segregatio sekä CPTED eli Crime prevention through environmental design. Alueellinen segregatio tarkoittaa sosiaalisten ryhmien eriytymistä toisistaan omille alueilleen kaupungin sisällä (Terveiden ja hyvinvoinnin laitos, 2023). CPTED taas tarkoittaa menetelmää, jota käytetään turvallisen kaupunkiympäristön luomiseksi ja toimitilojen turvallisuuden parantamisessa (Stolt, 2018, s. 3).

Opinnäytetyön lopussa tarkastellaan rikostilastoja muutaman Suomen eri kunnan välillä. Tällä tavoin yritetään selvittää, onko rikostilastoissa huomattavissa eroja muun muassa näiden alueiden parantamiseksi tehdyn hankkeen jälkeen. Käsittelemme myös alueellisen segregatian tilannetta Suomessa tällä hetkellä.

1.2 Aiheen ajankohtaisuus

Alueellinen segregatio eli kaupunkien negatiivinen alueellinen eriytyminen on maailmalla tunnettu jo pitkään. Suomen rajojen ulkopuolelle ei tarvitse mennä pidemmälle kuin naapurimaahamme Ruotsiin, kun maan sisällä on jo vuosia ollut sellaisia asuinalueita, jotka on luokiteltu erityisen ongelmallisiksi asuinalueiksi. Näillä asuinalueilla on paljon työttömyyttä ja rikollisuutta, sekä epäluuloa niin yhteiskuntaa kuin virkavaltaakin kohtaan. Alueille on muodostunut muusta maasta irrallaan olevia ”rinnakkaisyhteiskuntia”, joita johtavat alueilla sijaitsevat rikollisjengit. Ruotsin Malmössä on muutamia erittäin haasteellisia alueita, joilla tapahtuu suurin osa kaikista Malmön alueen rikoksista. Kyseisillä alueilla on työttömyyttä, köyhyyttä, huumekauppaa, väkivaltaa ja turvattomuutta (Jaskari, 2017.)

Suomessa on siis saatu seurata muiden maiden uutisointia aiheesta jo pitkään. Viime vuosina kuitenkin segregatio on kasvanut ajankohtaiseksi aiheeksi myös Suomessa, ja lieveilmiöt ovat nostaneet jo päätään. Poliisi on viime vuosina yrittänyt nostaa aihetta esille. Asiaan olisi puututtava ennaltaehkäisevästi, ettei siitä tulisi samanlaista lähes hallitsematonta ongelmaa, kuten naapurimaassamme Ruotsissa.

Vaikka segregatio on nostanut päätään yhdeksi ajankohtaisimmaksi sosiaalisen kestävyyden haasteeksi Suomessa, on siitä tarjolla tutkimustietoa vielä aika vähän. Siitä, miten ja missä määrin

kaupungit ovat tehneet toimenpiteitä segregaatian hallintaan liittyen, on saatu tutkittua tietoa vasta viime vuosina. Kaupunkikohtaiset analyysit myös toistaiseksi ovat olleet keskittyneitä lähinnä pääkaupunkiseudun tilanteeseen (Smartland.fi, 2022.)

Sosiaalisella kestävyydellä tarkoitetaan toimia, joilla pyritään takaamaan hyvinvoinnin edellytysten siirtyminen sukupolvelta toiselle. Näitä ovat muun muassa huono-osaisuuden ennaltaehkäisy, hyvinvoinnin mahdollistaminen ja eriarvoisuuden kaventaminen tukitoimien avulla (Kestävän kehityksen edistäminen, 2023.)

1.3 Tutkimuskysymykset ja tutkimuksen tavoitteet

Tutkimuksessa pyritään seuraavien kysymysten avulla kasaamaan se tarvittava tieto, jota tarvitaan kuvaamaan, miten kaupunkisuunnittelu näyttäytyy osana rikostorjuntaa.

Mitä kaupunkisuunnittelu on ja millä tavoin se toimii osana rikostorjuntaa?

Miten kaupunkisuunnittelulla pyritään vastaamaan nykypäivän haasteisiin rikosten ennaltaehkäisyssä näkökulmasta? Mitä nämä haasteet ovat ja onko vaikuttavuutta saatu aikaan?

Mitä on CPTED?

2 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

2.1 Opinnäytetyön aiheen valinta

Idea tähän opinnäytetyöhön syntyi työharjoittelujaksomme aikana. Partioidessa valvonta- ja hälytystoiminnassa kenttäjakson aikana harjoittelukaupungeissa Jyväskylässä ja Lappeenrannassa, huomasimme kiinnittävämme huomiota meille entuudestaan tuttuihin kaupungin rakenteisiin ja tapahtumiin eri tavoin kuin aiemmin. Aiemmin toistensa kaltaisilta vaikuttaneet kaupunginosat näyttäytyivät nyt eri valossa, ja aika pian opimme huomaamaan, että tietyt alueet tehtävät painottuivat tietyille alueille.

Koska työharjoittelukaupunkimme olivat meille ennestään tutut, tiesimme jo entuudestaan kaupunkien eri alueiden nimet, sekä sen minkälaisista paikoista niissä on kyse. Osasimme kaupungeissa työskennellessämme entuudestaan sanoa, sijaitseeko tietyllä asuinalueella esimerkiksi pääosin omakotitaloja vai kerrostaloja. Tiesimme myös alkutietona ovatko kaupunginosat vasta lähivuosina rakentuneet vai ovatko ne rakennettu jo useampia vuosikymmeniä sitten.

Näin ollen, osasimme työtehtäville lähtiessämme jollakin tavalla ennakoida ja varautua siihen, millaisia ihmisiä alueilla oletettavasti asuu. Alueella asuvien henkilöiden taas tiesimme voivan vaikuttaa työtehtävien laatuun. Nämä tiedot auttoivat myös esimerkiksi kohdentamaan oma-aloitteista valvontaa sellaisille alueille, jotka jo lähtökohtaisesti ovat rauhattomampaa seutua tai sellaista missä voisi olettaa erityisesti tarvittavan poliisin ennaltaehkäisevää läsnäoloa.

Harjoittelun edetessä meille konkretisoitui myös käytännön kautta se, että hälytystehtäviä tosiaan tuntui osuvan ja tulevan tietyille asuinalueille enemmän kuin toisille. Yhdet näistä kaupunginosista Jyväskylässä olivat esimerkiksi Pupuhuhta ja Kangaslampi, jotka kuuluvat Huhtasuon suuralueeseen. Suuralue koostuu pääosin 1970-luvulla rakennetuista kerrostaloista. Huhtasuolla sijaitsee myös rivi- ja omakotitaloja, mutta asuntokannasta kuitenkin pääosa on kerrostaloja.

Huhtasuolla kerrostalohuoneistojen osuus onkin jopa 85,4 %. Muuta tilastotietoa Huhtasuon asuinalueesta vuosina 2021–2022: Työllisten osuus 54,5 vuonna 2021. Työttömyysaste on 24,2 %, mikä on ollut Jyväskylän kaupungin korkein näinä vuosina. Keskitulojen suuruus on myös matalampi verrattuna muihin suuralueisiin. Vieraskielisiä vuonna 2022 Huhtasuon suuralueella asui Jyväskylän väestöstä 17,6 %. Korkea-asteen tutkinnon suorittaneita oli vuonna 2021 21,3 %. Alueella asuu myös tilastotiedon valossa paljon yksinhuoltajaperheitä ja asuntokunnista yksinasuvia on jopa lähemmäs 58 %. (Jyväskylän kaupunki, 2023.)

Huhtasuon suuralue ja varsinkin siellä sijaitseva Pupuhuhta on jo pitkään kärsinyt huonosta maineesta. Pupuhuhtaa on myös uutisoitu negatiivisessa mielessä mediassa ja esimerkiksi vuonna 2013 Iltalehti listasi sen suomen väkivaltaisimpien lähiöiden joukkoon. Alueen ja sen asukkaiden hyvinvointia on kuitenkin yritetty parantaa erilaisilla hankkeilla vuosien aikana.

Toinen meistä partioi valvonta- ja hälytystehtävissä tällä kyseisellä alueella ja huomasi, että sinne on rakennettu ja on parhaillaan rakenteilla jonkun verran uusia omakotitaloja. Alueella oli myös tontteja myynnissä. Tämä sai pohtimaan sitä, että yritetäänköhän tällä tavoin alueen huono-osaisuutta parantaa sekoittamalla alueen väestörakennetta.

Noin 200 000–300 000 euron arvoisten omakotitalojen rakentaminen Jyväskylän yhdelle huono-osaisimmalle asuinalueelle ei kuulosta järkevältä. Vai kuulostaako? Ajaako alueelle rakentamaan tonttien edullinen hinta ja kuinka hyvin nämä omakotitalot menevät kaupaksi jälkikäteen? Aiotaanko alueen huono-osaisuutta ja eriytymistä tällä tavoin tasoittaa?

Käyttäisiväthän alueelle rakentavat ja muuttavat Huhtasuon tarjoamia lähipalveluita, kuten päiväkotia, koulua ja terveysasemia. Onko tämänkaltaisen alueiden kehittäminen ainoa keino näiden lähiöiden “pelastamiseksi”? Näistä asioista keskusteltuamme huomasimme tässä mahdollisesti olevan hyvä aihe opinnäytetyötä varten, sillä asia kiinnosti meitä jo valmiiksi. Aihe olisi

myös tällä hetkellä ajankohtainen, joten sitä olisi senkin puoleen mielenkiintoista tutkia lisää ja siihen voisi löytyä hyvin materiaalia.

Viimeinen varmistus opinnäytetyömme aiheen valinnalle tuli Riikan avatessa Keskisuomalaisen 27.12.2022, jonka etusivulla oli otsikko "Katujengeistä viitteitä useissa kaupungeissa". Tässä artikkelissa kerrottiin näin: Poliisin mukaan katujengejä on eniten pääkaupunkiseudulla, mutta niitä on myös Turussa. Tampereella, Oulussa ja Kuopiossa on viitteitä katujengeistä. Näissä kaupungeissa ei kuitenkaan toimi asuinalueisiin ja niiden yhteisöihin kytkeytyviä katujengejä. Poliisi arvioi, että esimerkiksi Tampereella onnistunut kaupunkisuunnittelu on todennäköisesti vaikuttanut asiaan (Suihkonen, 2022 s. 18.)

Kaupunkisuunnittelu siis muutenkin tällä hetkellä tuntuu puhuttavan rikollisuuden ennaltaehkäisemisen kannalta. Katujengit ovat yleistyneet ja niiden uskotaan yleisesti myös lisääntyvän tulevaisuudessa. Katujengien kytkeytyminen tietyille asuinalueille on vaarallinen ongelma, josta on paljon esimerkkejä ulkomailta. Päästämmekö Suomea tähän pisteeseen ja millä tavoin asiaa voidaan parantaa? Kaupunkisuunnittelulla tuntuisi ainakin lehtiartikkelinkin perusteella olevan jotakin vaikutusta ja mahdollisuuksia parantaa tilannetta.

2.2 Tutkimuksellinen opinnäytetyö

Tämän työ toteutetaan tutkimuksellisenä opinnäytetyönä, jossa keskitytään kirjallisten lähteiden avulla opinnäytteen teemaan eri näkökulmista.

2.3 Kirjallisuuskatsaus tutkimusmenetelmänä

Opinnäytetyön tutkimusmenetelmäksi valikoitui kuvaileva kirjallisuuskatsaus. Kuvailevan kirjallisuuskatsauksen avulla saadaan rakennettua kokonaiskuvaa valitusta aiheesta, koskien kaupunkisuunnittelua osana rikostorjuntaa. Kirjallisuuskatsauksen valitsemiseen ajoi myös sen tarjoamat keinot kuvata teoriaa historiallisesti.

Kirjallisuuskatsaus kuuluu tutkimustekniikkana ja metodina kvalitatiivisen ja kvantitatiivisen metodien yhdistelmään. Sitä kutsutaan siitä syystä mixed methodiksi. Sen avulla käytännössä tehdään jo ennestään tehtyjen tutkimusten avulla uutta tutkimusta, kootaan tutkimusten tuloksia, jotka ovat sitten perustana uusien tutkimustulosten syntymiseen. (Salminen 2011, s.4.)

Kirjallisuuskatsaus on systemaattista, täsmällistä ja toistettavissa olevaa menetelmää, jonka avulla tuodaan esille aiheesta jo julkaistu tutkimusaineisto. Katsauksen päämäärä on, että se perustuu aikaisempien korkealaatuisten tutkimusten kautta tehtyihin johtopäätöksiin (Salminen 2011, s.6.)

Kirjallisuuskatsaus on jaettu kolmeen perustyyppiin: tässä opinnäytetyössä käytettyyn kuvailevaan kirjallisuuskatsaukseen, systemaattiseen kirjallisuuskatsaukseen ja meta-analyysiin. Kuvaileva kirjallisuuskatsaus on näistä kolmesta yleisimmin käytetty. Tämä oletettavasti sen vuoksi, että sitä voidaan luonnehtia yleiskatsauksen tekemiseksi, missä ei ole rajoittamassa tiukkoja ja tarkkoja sääntöjä. Kuvailevassa kirjallisuuskatsauksessa käytetyt aineistot voivat olla myös laajoja ja niiden valintaa eivät ohjaa metodiset säännöt. Tutkittava ilmiö pystytään kuitenkin tästä huolimatta kuvaamaan kattavasti ja tarvittaessa tutkittavan ilmiön ominaisuuksia pystytään luokittelemaan (Salminen 2011, s.6.)

Kiteytettynä kirjallisuuskatsauksella tarkennetaan kokonais kuvaa asiakokonaisuudesta, jota käsitellään. Sillä pyritään tunnistamaan ongelmia ja se tarjoaa keinon kuvata historiallisesti jonkun tietyn teoria kehitystä.

3 KESKEISET KÄSITTEET

3.1 Kaupunkisuunnittelu

Kaupunkisuunnittelun tehtäväkenttä on laaja ja sen avulla suunnitellaan monialaisesti kaupungin eri toimintoja. Kaupunkisuunnittelun avulla käynnistetään ja ylläpidetään projekteja, jotka liittyvät kaavoitukseen ja ylipäättään rakennettuun ympäristöön. Kaupungit ovat jatkuvassa muutoksessa ja kaupunkisuunnittelun avulla ohjataan ja ennakoitaan näitä muutoksia (Espoo.fi 2023.)

Kaupunkisuunnittelulla tarkoitetaan kaupungin maankäytön, kaavoituksen eli rakennusten sijoittamisen ja toimintojen suunnittelua. Kaupunkisuunnittelulla pyritään parantamaan kaupunkien sosiaalisia ja taloudellisia päämääriä, sillä se on vahvasti osana kaupunkien kehittämisessä, suojelussa ja säilyttämisessä. Kaupunkisuunnittelua tehdessä otetaan myös huomioon ekologisia ja esteettisiä seikkoja. Sen avulla myös suojellaan esimerkiksi kulttuurihistoriallisesti merkittäviä rakennuksia (Jokinen ja Honkala, 2000.)

Kaupungistuminen on ollut maailmanlaajuinen ilmiö jo pidemmän aikaa. Kaupungistuminen tarkoittaa väestökeskittymien siirtymistä kaupunkeihin, jolloin kaupungeissa asuvan väestön osuus kokonaisväestöstä kasvaa. Yhä useampi ihminen asuu tai muuttaa kaupunkiseuduille, joka aiheuttaa monien toimintojen ja palveluiden keskittymistä nimenomaan kaupunkeihin. Kaupungistumisen käänköpuolena on se, että olemassa olevat maaseutualueet menettävät väestöään ja palveluiden tarjonta näillä alueille vähenee (Ymparisto.fi, 2023.)

Tämä aiheuttaa kaupungeissa myös sen, että väestön kasvaessa on niidenkin pyrittävä päivittämään ja vastaamaan muuttuvaan tilanteeseen. Kaupungit ovat monimutkaisia kokonaisuuksia, jotka ovat jatkuvan muutoksen alla. Yhä useampi suomalainen asuu kaupungissa

ja muuttoliike tuo ihmisiä pääkaupunkiseudulle. Näillä alueilla tarvitaan lisää asumisvaihtoehtoja sekä palveluita. Käytännössä tämä tarkoittaa uusien asuinalueiden rakentamista tai vanhojen päivittämistä uusilla ratkaisulla. Uusien palveluiden lisääminen tuo myös uusia työpaikkoja alueelle. Kaupunkisuunnittelun tarkoituksena on olla ohjaamassa tätä jatkuvaa kehitystä kaupunkien sisällä (Espoo.fi, 2023.)

Kaupunkisuunnittelun avulla pyritään ennakoimaan pitkän aikavälin muutoksia ja vastaamaan kaupunkien ajankohtaisiin tarpeisiin. Samalla kun rakennetaan uutta, kaupunkisuunnittelun avulla keksitään keinoja samalla myös säilyttää vanhaa, vaalitaan luontoa ja virkistysalueita sekä alueiden muuta kulttuuria.

Hyvään kaupunkiin voidaan liittää esimerkiksi seuraavia ominaisuuksia:

- Vaihtoehtoja asumiseen erilaisia elämäntilanteita ja mieltymyksiä varten
- On olemassa elinvoimaisia, viihtyisiä ja turvallisia kaupunginosia
- Eri puolilla kaupunkia on tarjolla palveluita ja työpaikkoja
- Virkistysalueita ja luontoa on asukkaiden lähetyvillä
- Seudun historiaa ja kulttuuria on arvostettu ja sen avulla on luotu alueelle omaa identiteettiä
- Liikkuminen on helppoa, sujuvaa ja turvallista kulkumuodosta riippumatta
- Kaupunki mahdollistaa kestävän elämäntavan ja valintojen tekemisen

Kaupunkisuunnittelun tavoitteena on tehdä kaupungeista toimivia kokonaisuuksia. Sen avulla yhteensovitetään erilaisia näkökulmia ja tavoitteita, jotka on määritelty yhteistyön sekä saatavilla olevan tiedon avulla (Espoo.fi, 2023.)

Kaupunkisuunnittelun parissa työskentelee eri alojen ammattilaisia, kuten arkkitehteja, maisema-arkkitehteja, insinöörejä, liikennesuunnittelijoita sekä muita asiantuntijoita. Kaupunkien kaavoitusta on suunnittelemassa monien eri alojen ammattilaisia, jotka tekevät yhteistyötä myös viranomaisten, alueella asuvien asukkaiden sekä muiden osallisten kanssa. Yhteistyö alueen asukkaiden kanssa on tärkeää ja sitä halutaan hyödyntää, sillä heillä on asuinalueestaan usein sellaista hiljaista tietoa, jota itse suunnittelijoilla tai asiantuntijoilla ei ole.

Kaupunkisuunnittelu perustuu maankäyttö- ja rakennuslakiin. Näissä laeissa on määritelty kaupunkisuunnittelua ohjaavia ja velvoittavia tavoitteita. Niitä muun muassa ovat:

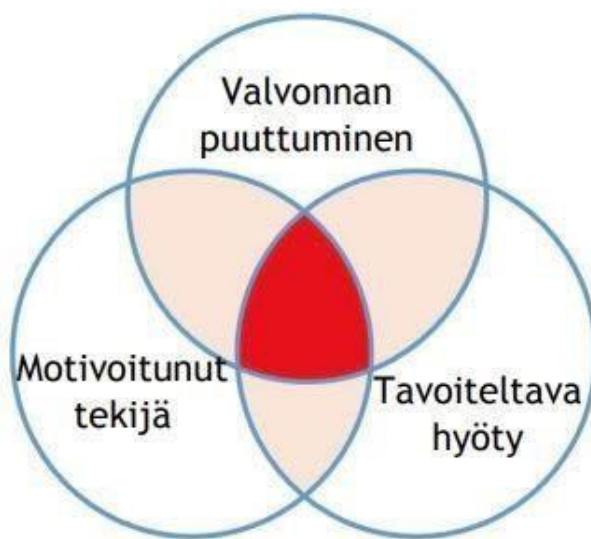
- Alueiden käyttö ja rakentaminen on järjestettävä niin, että ne luovat edellytykset hyvälle elinympäristölle
- Alueilla on edistettävä ekologisesti, taloudellisesti, sosiaalisesti ja kulttuurisesti kestävä kehitystä

- Alueilla on turvattava kansalaisille osallistumismahdollisuus asioiden valmistelussa
- Alueilla on turvattava suunnittelun laatu ja vuorovaikutteisuus, asiantuntemuksen monipuolisuus ja asioista on tiedotettava avoimesti.

3.2 Rikoksentorjunta

Rikoksella tarkoitetaan yleisesti tekoa tai laiminlyöntiä, joka lainsäädännöllä on määrätty rangaistavaksi. Teon tulee rangaistavuuden rajan täyttääkseen täyttää lainsäädännössä kuvatut teon tunnusmerkistöt. Jos teon tekijä osoittaa vakaata harkintaa ja yritystä toteuttaa rikos, kuitenkin onnistumatta siinä kyseessä voi olla rikoksenyritys. Lainsäädännössä osassa rikoksista on jo teon yritys määrätty rangaistavaksi.

Rikoksentorjunnalla tai ennaltaehkäisyllä vastaavasti tarkoitetaan lainsäädännössä rikoksiksi määriteltyjen tekojen estämistä. Yleisesti käytettyjä keinoja ovat rikosmahdollisuuden poistaminen, sekä kiinnijäämisriskin lisääminen. Kolmas käytettävissä oleva rikoksentorjunta keino on saavutetun rikoshyödyn vähentäminen. (Stolt 2018, s. 12.)

Kaavio 1: Rikoksen toteutumisen osa-alueet. Punaisella värillä on merkitty alue, jolla toteutuminen on todennäköisin. (Stolt, 2018, s. 13.)

Rikoksentorjunnassa on usein esitetty teoria rikoksen syntymiseen liittyvistä kolmesta osa-alueesta, jotka ovat tehokkaan valvonnan puuttuminen, motivoitunut tekijä sekä saavutettu rikoshyöty. Näitä kolmea on havainnollistettu yllä olevassa kaaviossa.

Ylimmäisessä ympyrässä mainittu valvonnan puuttuminen tarkoittaa puutteita yleisesti käytettävissä olevia suojamekanismeissa, kuten teknisessä valvonnassa, vartioinnissa sekä

hälytysjärjestelmissä. Saavutettu rikoshyöty tarkoittaa nimensä mukaan rikoksen tekemisellä saavutettua hyötyä. Vasemmassa alareunassa oleva ympyrä yhdistää nämä kaikki kolme osaluuetta yhteen, sillä rikosten tekeminen pääosin vaatii motivoituneen tekijän niiden toteuttamiseksi. (Stolt, 2018 s.12.)

Kaaviossa olevan teorian mukaan näiden kolmen osa-alueen yhteisvaikutus siis suurimmalla todennäköisyydellä johtaa rikokseen. Jo yhden osatekijän vähentäminen auttaa ennalta estämään rikosten syntymistä. On todettu, että vaikeinta yhteiskunnan kannalta on vaikuttaa motivoituneisiin tekijöihin. Motivoituneiden tekijöiden vähentäminen ei nimittäin ole yhtä yksinkertaista kuin konkreettisen rikoshyödyn pienentäminen.

Helpoiten näistä kolmesta rikosten ennaltaehkäisyä pystytään tekemään tehokkaalla valvonnalla. Käyttäytymispsykologian avulla on tutkimuksissa pystytty osoittamaan, että tehokkaan valvonnan olemassaolo estää tehokkaasti rikosentekijää toteuttamasta rikollista tekoaan. (Stolt, 2018, s.13.)

Kriminaalipolitiikan avulla yritetään myös selittää rikosten syntymistä. Yksi ajatus on, että rikosten ennaltaehkäisemiseksi täytyisi tehdä tilannetorjuntaa. Tämä tarkoittaa sitä, että rikostilaisuuksia vähennettäisiin monilla yleisillä yhteiskuntapolitiikan keinoilla, kuten kaupunkisuunnittelulla ja perhe- ja koulutuspolitiikan avulla. Tässä esimerkiksi kiteytyy hetken päästä käsiteltävä CPTED-mallin lähtökohta. Poistamalla tilaisuus rikoksen syntymiselle, ennaltaehkäistään rikollisuutta. Tällä CPTED-mallilla tähdätään nimenomaan rikoksen tilannetorjuntaan yhteisöpohjaisen rikostorjunnan kautta. (Stolt 2018, s. 14–15.)

3.3 Sosiaalinen kestävyys

Kestävällä kehityksellä tarkoitetaan maailmanlaajuisesti, alueellisesti ja paikallisesti tapahtuvaa ohjattua ja jatkuvaa yhteiskunnallista muutosta. Muutoksen päämääränä on turvata tämän hetken sekä tulevaisuuden sukupolville hyvät mahdollisuudet elämään. Tämä tarkoittaa sitä, että ympäristö, ihminen sekä talous otetaan huomioon tasavertaisesti toiminnassa ja päätöksenteossa. (Ympäristöministeriö, 2023.)

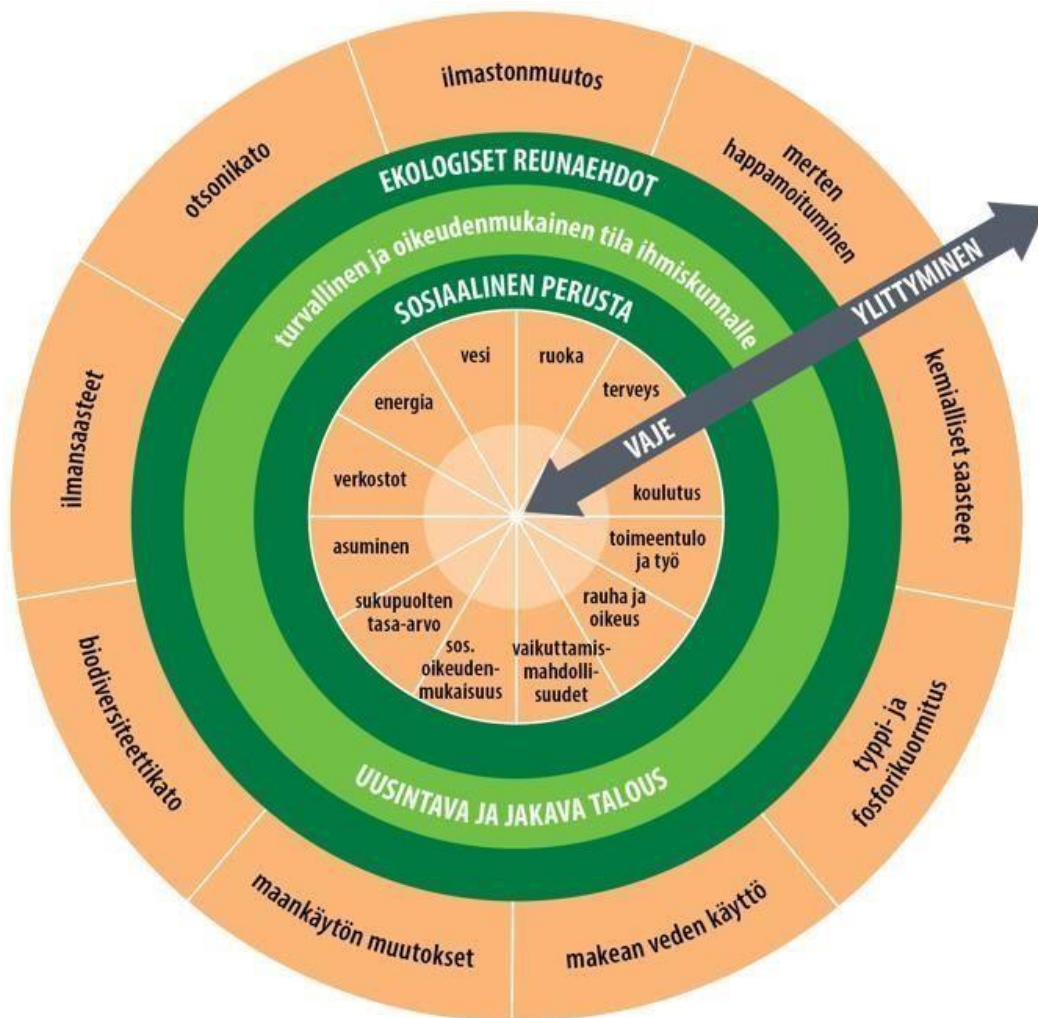
Kestävä kehitys on jaettu kolmeen ulottuvuuteen, jotka ovat sosiaalinen, ympäristöllinen ja taloudellinen kestävyys. Sosiaalisesti kestävä kehityksen tarkoituksena on turvata ihmisille tasavertaisesti mahdollisuudet voida hyvin, hankkia elämän perusedellytykset ja mahdollistaa osallistuminen päätöksentekoon. Sosiaalisen kestävyysongelmia ovat esimerkiksi köyhyys, väestönkasvu, koulutuksen järjestämisen vaikeudet, ruoka- ja terveydenhuolto sekä sukupuolten välinen tasa-arvo.

Hallituksemme on laatinut kestävä kehityksen toimintasuunnitelman, joka määrittää toimenpiteet edistämään sitä tukevaa kehitystä. Edistäviä toimenpiteitä ovat muun muassa työllisyyden

edistäminen, syrjäytymisen ehkäiseminen, ikääntyvän väestön olojen turvaaminen, työ-, asuin- ja elinympäristöjen terveellisuuden, sosiaalisen toimivuuden ja viihtyisyyden parantaminen sekä väestön terveyden ja toimintakyvyn tukeminen. (Kestävän kehityksen edistäminen, 2023.)

Sosiaalista kestävyttä jokainen Suomen kunta toteuttaa omassa toiminnassaan niillä asuvalle väestölleen. Kuntien on tarjottava asukkailleen edellytykset kokonaisvaltaiseen fyysiseen, psyykkiseen ja sosiaaliseen hyvinvointiin. Sosiaalinen kestävyys kattaa sellaiset asiat, joita ilman kenenkään ei tulisi olla. Sen tavoitteiden avulla halutaan ennaltaehkäistä ylisukupolvista huonosuutta, panostetaan hyvinvoinnin mahdollistamiseen ja kavennetaan eriarvoisuutta muun muassa tarjoamalla ennaltaehkäiseviä palveluita.

Kunnilla on keskeinen rooli sosiaalisen kestävyuden edistämisessä. Kunnat pystyvät vaikuttamaan kehitykseen eri toimialojen avulla, kuten koulutuksen, kulttuuripalveluiden, asumisen, kotouttamisen ja ylipäättään elinympäristön kehittämisen kautta. Kunnat yhteisöinä pystyvät vaikuttamaan siihen, kuinka tasa-arvoisuus, osallisuus ja yhdenvertaisuus siellä toteutetaan. Tästä huolimatta on muistettava, että sosiaalinen kestävyys kuitenkin rakentuu yhteistyössä eri toimialojen ja toimijoiden välillä. Esimerkiksi yhteistyökumppaneina järjestöjen merkitys korostuu ja ne ovat suuressa roolissa. (Kuntaliitto, 2023.)

Kaavio 2: Kestävyydonitsi-malli. (Kestavakehitys.fi, 2023).

Yllä olevassa kaaviossa kestävästä kehitystä havainnollistaa taloustieteilijä Kate Raworthin kehittämä kestävyysdonitsi-malli. Tässä mallissa vihreä vyöhyke kuvaa aluetta, jossa ihmisten hyvinvointi vielä toteutuu maapallon kantokyvyn rajoissa.

Kestävyysdonitsi-mallissa on myös hyvin näkyvissä kaikki kolme aikaisemmin mainittua kestävyysdonitsin ulottuvuutta. Malli auttaa hahmottamaan näiden kaikkien suhdetta toisiinsa. Keskelle on sijoitettu hyvinvoinnin sosiaalinen perusta eli sosiaalisen kestävyysdonitsin avainkysymykset. Ulkokehällä taas on nähtävillä maapallon kantokykyyn liittyvät asiat, eli ympäristöllinen kestävyys. Vihreän kehän alaosaan sijoitetaan taloudellinen kestävyys, joka kestävässä kehityksessä toimii mahdollistajan roolissa, sillä sosiaalinen perusta edellyttää toimivaa taloutta.

4 KAUPUNKISUUNNITTELUN HISTORIAA

Maailmanlaajuisesti ensimmäiset kaupungit ovat aikanaan syntyneet ilman erikseen suunnittelua paikoille, joissa sijaitsi liikenteen solmukohtia, uskonnollisia palvontapaikkoja tai helposti puolustettavia kukkuloita. Maailman vanhimmat kaupungit ovat syntyneet tuhansia vuosia sitten ja ne sijaitsevat Palestiinassa, Libanonissa ja Syyriassa.

Aikojen saatossa, kaupunkien kasvaessa on syntynyt myös tarve suunnitella niiden rakentamista. Näiden vuosien aikana maanmittaustaito on kehittynyt ja ihanteeksi on tullut rakentaa kaupunkeja ruutuasemakaavan mukaan. Ruutukaavan mukaan rakennetut kaupungin kadut leikkaavat toisiaan suorassa kulmassa muodostaen kuvioltaan ruudukon. Ruutuasemakaavassa katuverkko on siis muodoltaan suorakulmainen ja korttelit suorakaiteen tai neliön muotoisia.

1700- ja 1800-luvuilla tapahtunut nopea teollistuminen sai aikaan vielä suuremman tarpeen suunnitella järjestelmällisesti kaupunkien suunnittelua. Samalla painopiste siirtyi käytännön ongelmien ratkaisemiseen ja yhdyskuntasuunnitteluun. Modernimpaan suuntaan kaupunkisuunnittelussa siirryttiin 1900-luvulla, ja tämän vuosisadan ensimmäisiä kymmeniä vuosia hallinneet vaikutteet näkyvät vielä tänäkin päivänä monissa eurooppalaisissa kaupungeissa.

Suomen kaupungeista vanhimmat on rakennettu jo keskiajalla, mutta suurimman osan rakentaminen sijoittuu 1600–1800-luvuille. Näihin kaupunkeihin lukeutuu Turku, Porvoo ja Rauma, jotka ovat kuitenkin kooltaan melko pieniä. Suurin osa kaupunkiympäristöistä on rakennettu vasta seuraavalla vuosisadalla 1900-luvulla, minkä takia isommat kaupungit ovat rakenteeltaan hyvin paljon samankaltaisia.

Kansainvälisesti katsottuna suomalaiset kaupungit ovat kuitenkin melko harvaan ja hajallaan asuttuja sekä tyypillisesti niissä on paljon lähiöitä. Uusien kaupunginosien kytkeytymiseen muihin kaupunginosiin on ruvettu kiinnittämään huomiota vasta 2000-luvulla. (Rebecka, 2017.)

5 RIKOKSENTORJUNTA KAUPUNKISUUNNITTELUN KEINAIN (CPTED)

Crime Prevention Through Environmental Design, CPTED-ajattelu tarkoittaa sitä, että fyysisen ympäristön suunnittelulla poistetaan ja vaikeutetaan rikostilaisuuksia eli ehkäistään rikoksia. CPTED-ajattelun rinnalla on myös alettu käyttää lyhennettä CP-UDP (Crime prevention through Urban Design and Planning). Molempien näiden lähestymistapojen teoriat perustuvat ympäristökriminologiaan ja yhteistä niille on se, että kummankin näkemyksenä on se, että erilaiset rakennetut ympäristöt ”tuottavat” eriasteista rikollisuutta.

Kummankin edellä mainitun lähestymistavan ajatuksena ja lähtökohtana on se, että yhdyskuntasuunnittelussa ja rikoksentorjunnassa pohditaan samoja asioita hieman eri näkökulmista. Yhdyskuntasuunnittelussa tavoitteena on hyvä rakennettu ympäristö, kun taas rikoksentorjunnassa tarkastellaan rakennetun ympäristön vaikutuksia rikollisuuteen ja turvattomuuden tunteeseen. (Rikoksentorjunta.fi, 2023.)

Rakennetun ympäristön toimivuutta pidetään keskeisenä asiana rikollisuuden ennaltaehkäisyssä. Ympäristön rakentamisessa tehdyillä hyvillä ratkaisuilla myös parannetaan ihmisten kokemaa turvallisuuden tunnetta. CPTED:n keinoilla voidaan vaikuttaa ihmisten käyttäytymiseen ja vuorovaikutukseen. Konkreettisenä esimerkkinä, esimerkiksi hyvin suunnitellussa ja viihtyisässä ympäristössä ihmiset luontaisesti haluavat viettää enemmän aikaa, joka taas tuo vuorovaikutusta ihmisten välille. Tämä taas tuo ympäristöön ihmisten kautta luontaisesti tapahtuvaa valvontaa. Vilkkaut pihat ja ympäristöt vähentävät ja ennalta estävät rikosten tekemisen mahdollisuuksia. CPTED-ajattelun avulla suunnittelua voidaan kohdentaa sen mukaan, millaisia rikoksia missäkin ympäristössä arvioidaan tapahtuvan.

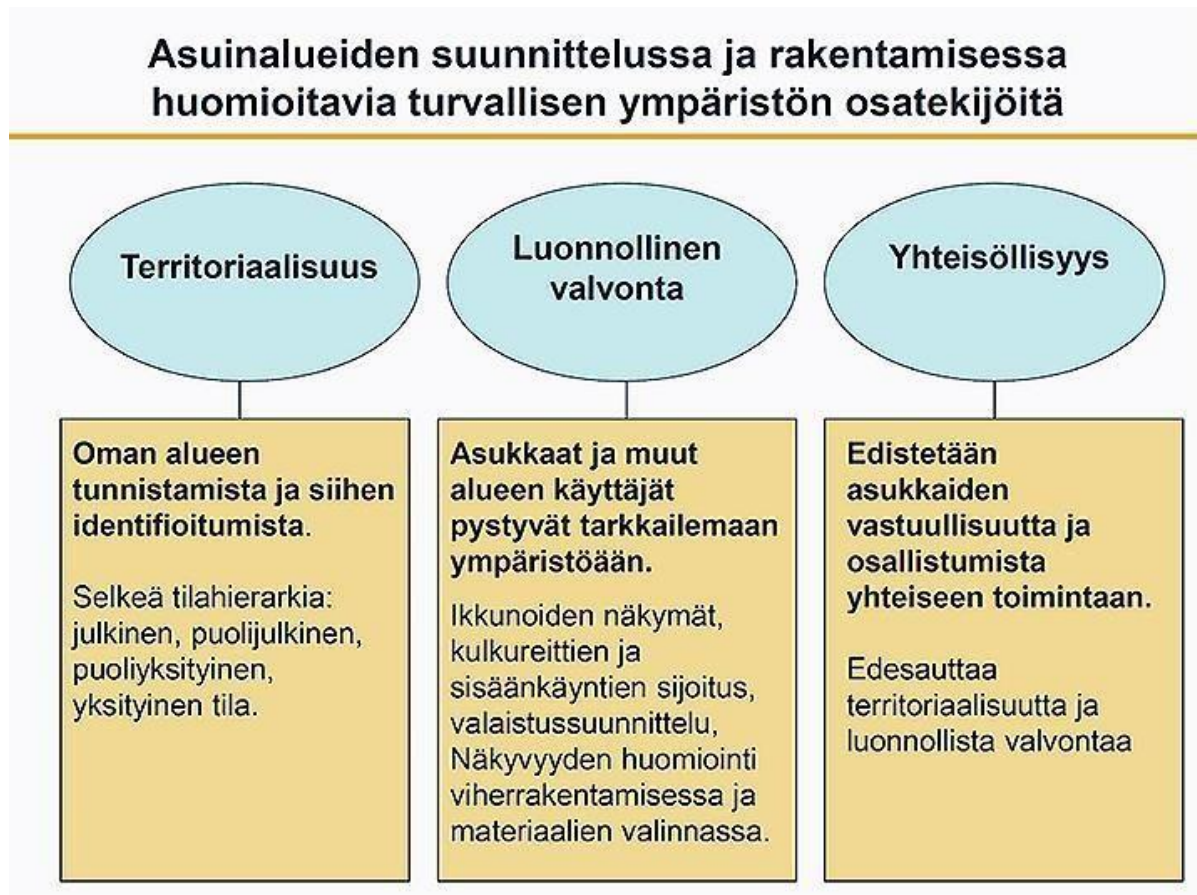
Yksi keskeisistä yhdyskuntasuunnittelun tavoitteista on rakennetun ympäristön turvallisuus. CPTED-menetelmää hyödyntäen arkkitehdit, poliisi ja rakentajat pystyvät yhteistyössä selvittämään uusien rakennuskohteiden ja alueiden vaikutuksia rikollisuuteen, ja löytää sitä vähentäviä ratkaisuja. Tämä yhteistyö on tärkeää, sillä ennakoivalla työotteella jo rakennuskohteiden suunnitteluvaiheessa turvallisuusseikat pystytään ottamaan kaikista tehokkaimmin huomioon. Mitä aiemmin tämä toteutuu, sitä helpompi asioihin on vielä vaikuttaa.

Kuitenkin yleensä aikajana menee valitettavasti sillä tavalla, että vasta ongelmien alkaessa tilanteeseen etsitään parannusta. Tämä siksi, että rikollisuus- ja turvattomuusongelmat tulevat silloin ajankohtaisiksi, Turvallisuuden vaikuttaminen olisi kuitenkin helpointa, kun kaupunkisuunnittelussa jo kaavoitus- ja perusparannushankkeissa tehtäisiin yhteistyötä pelastuslaitoksen ja poliisin kanssa. Tämä olisi myös taloudellisesti kannattavampaa pitkällä tähtäimellä. Ennakoinnilla saataisiin vähennettyä tehokkaimmin onnettomuuksia, tapaturmia, rikoksia ja ilkeävaltaa sekä myös alueen korjaustarpeet vähenisivät.

Rakennettu ympäristö ei yksin selitä rikollisuuden alueellisia eroja. Rikollisuuden määrään ja sen vaihteluihin vaikuttavat monet muutkin tekijät, ja nämä kaikki taas vaikuttavat toisiinsa. Jos johonkin rakentamisratkaisuun tiedetään liittyvän enemmän rikollisuutta kuin johonkin toiseen, tai jollakin muutoksella tiedetään olevan vähentävä vaikutus rikollisuuteen, kannattaa tämä ottaa huomioon suunnittelussa ja hyödyntää rikollisuuden ehkäisemisen keinona.

Oscar Newman on vuonna 1972 kehittänyt yhden keskeisen CPTED- menetelmän, jota kutsutaan ns. Puolustettavaksi tilaksi. Tässä menetelmässä asuinalueiden suunnittelussa ja rakentamisessa

huomioitavia turvallisen ympäristön osatekijöitä ovat muun muassa territoriaalisuus, luonnollinen valvonta ja yhteisöllisyys.

Kaavio 3: Asuinalueiden suunnittelun ja rakentamisen osatekijät. (Rikoksentorjunta.fi, 2023.)

Kaaviossa on hahmotettu näitä kolmea eri osa-aluetta. Vasemmassa reunassa on territoriaalisuus. Territoriaalisuus tarkoittaa alueella asuvien asukkaiden tunnetta siitä, että he kuuluvat alueelle ja identifioituvat siihen. Identifioituminen alueelle myös vaikuttaa siihen, että omaksi koetusta alueesta halutaan pitää hyvää huolta. Rakennetun alueen ratkaisuilla ympäristön suhteen voidaan viestiä, ketkä alueelle kuuluvat sekä mitä alueella saa tehdä. Territoriaalisuutta voidaan myös vahvistaa tilahierarkialla, joka tarkoittaa yksityisten, puoliyksityisten, puolijulkisten ja julkisten tilojen erottamista toisistaan suunnittelun avulla saaduilla keinoilla.

Territoriaalisuutta on myös se, että selkeällä tilahierarkialla viestitään ihmisille, miten kussakin tilassa tulee käyttäytyä. Tätä edistetään esimerkiksi sillä, että rakennuksiin rakennetaan useita sisäänkäyntejä, jotta melko pieni määrä ihmisiä käyttäisi yhtä sisäänkäyntiä. Pysäköintialueilla tätä hyödynnetään sillä tavoin, että pysäköintialueet jaetaan pienempiin osiin, jotta tämä auttaa niille

kuulumattomien henkilöiden tunnistamisessa. Pysäköintipaikoilla myös osoitetaan yksilölliset pysäköintipaikat niitä hallinnoiville asukkaille.

Kaavion keskimmäinen osio kuvaa luonnollista valvontaa. Luonnollinen valvonta tai toisin sanottuna epävirallinen sosiaalinen kontrolli tarkoittaa sitä, että ihmisten läsnäolo millä tahansa alueella vähentää niissä tapahtuvia rikoksia. Rikoksenteko vähentyy sen takia, että ympärillä on muita ihmisiä ja kiinnijäämisriski tällä tavoin kasvaa. Luonnollista valvontaa voidaan myös tehostaa ratkaisuilla, joilla alueista tehdään rakenteeltaan monimuotoisia ja eläviä. Monimuotoisuudella tässä tarkoitetaan, että alueella sijaitsee esimerkiksi, asuntoja, työpaikkoja, liikehuoneistoja sekä niiden mukanaan tuomia palveluita. Mielellään alueella olisi hyvä sijaita sellaisia palveluita, että niiden vuoksi alueella liikutaan myös eri vuorokaudenaikoina.

Julkisten ja joustavien tilojen avulla alueilla voidaan myös lisätä ihmisten mahdollisuuksia kohdata toisiaan esimerkiksi sinne rakennetuilla viihtyisillä puisto- ja leikkialueilla, ulkoiluväylillä sekä muilla ajanviettopaikoilla. Alueen harrastusmahdollisuudet rakentavat myös yhteisöllisyyttä asukkaiden kesken.

Rakenteelliset ratkaisut, kuten avoimet tilaratkaisut, lasipintojen käyttö, esteettömien kulkureittien luominen ja riittävät valaistukset parantavat alueen näkyvyyttä sekä kaikkien mahdollisuuksia liikkua alueella. Luonnollista valvontaa edistetään sijoittamalla asuntojen ikkunat siten, että asunnoista on mahdollista myös valvoa sisäänkäyntejä sekä piha- ja pysäköintialueita. Näkyvyyttä voidaan edistää myös käyttämällä piha-alueilla sekä julkisivuilla matalia pensasaitoja ja aitoja korkeiden sijaan. Alueiden taloyhtiöiden sekä yritysten tulisi myös huolehtia niiden hoitamisesta, ettei niiden anneta kasvaa liian pitkiksi ja siten haittaamaan näkyvyyttä. Keskeisessä roolissa tämän lisäksi on myös alueen valaistussuunnittelu. Alueilla tulee olla hyvä valaistus, joka kattaa mahdollisimman suuren alueen. Automaatiovalaistukset liiketunnistuksella ovat myös hyviä ratkaisuja esimerkiksi sisätiloihin yleisille alueille, jos se vaan on mahdollista.

Kaavion oikeassa reunassa on mainittuna yhteisöllisyys. Yhteisöllisyys ja sosiaalisuus alueen asukkaiden kesken lisää luottamusta ja turvallisuuden tunnetta alueella. Yhteisöllisyys käytännössä nivouttaa kaikki nämä kolme osa-aluetta toisiinsa. Se on tärkeää ominaisuus territoriaalisuudelle ja ylipäättään luonnollisen valvonnan toimivuudelle. Yhteisöllisyyden lisäämisen keinoja on muun muassa asukkaille luodut yhteiset kohtaamispaikat sekä harrastuspaikat. Asukkaille on myös tarjottava esimerkiksi osallistumismahdollisuuksia alueen toimintaan sekä pitämällä erilaisten asumisyksiköiden koko tarpeeksi pienenä. Pienemmissä yhteisöissä on helpompi kokea yhteenkuuluvuutta ja yhteisöllisyyttä (Rikoksantorjunta.fi.)

6 SEGREGAATIO

Segregaatiolla tarkoitetaan asuinalueiden eriytymistä kaupungin sisällä, siellä asuvien asukkaiden tulojen tai muun sosioekonomisen tilanteen perusteella (Eerola & Saarimaa, 2019, s. 238.) Segregaatio käsitteenä siis tarkoittaa eroja ja erityisesti eroja kahden eri ryhmän välillä (Salonen, 2019, s.8.)

Kaupunkikontekstin näkökulmasta alueellinen eriytyminen eli alueellinen segregaatio tarkoittaa sitä, että kaupungin sisällä taustoiltaan erilaiset ryhmät sijoittuvat epätasaisesti. Tähän alueelliseen eriytymiseen on kategorisoitu kolme erilaista ja keskeisintä muotoa, jotka ovat demografinen, sosiaalinen ja etninen alueellinen eriytyminen (Salonen, s.8.)

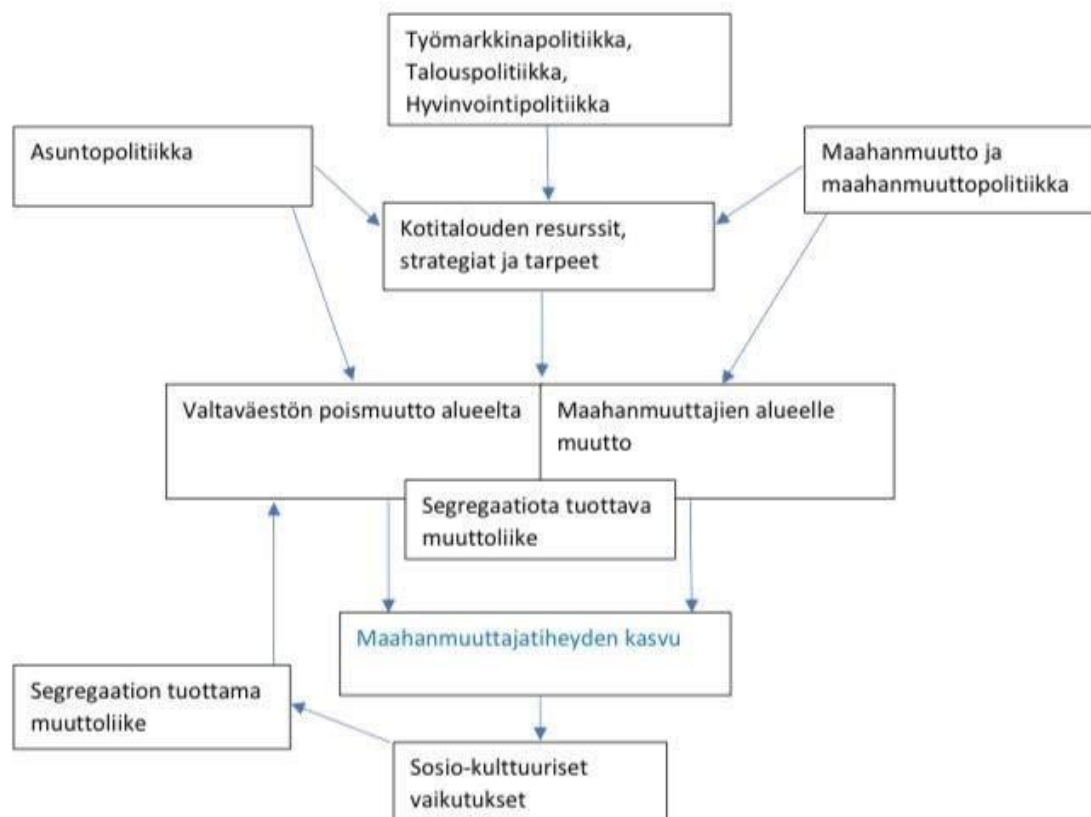
Demografinen eriytyminen tarkoittaa sitä, että iältään ja elämänvaiheeltaan erilaiset ihmiset sijoittuvat toisistaan eri alueille. Vuosien saatossa yksinasujien sekä asuntokuntien lukumäärä on kasvanut. Myös kotitaloustyypit ovat moninaistuneet ja väestörakenne on ikääntynyt. Tämä asumisen moninaistuminen ja lisääntynyt valikoiva muuttoliike aiheuttaa sen, että eri elämänvaiheissa olevat kotitaloukset eriytyvät. Tämän muuttoliikkeen on myös arveltu tulevaisuudessa lisääntyvän yhä voimakkaammin omille asuinalueilleen ja siten demografisen eriytymisen nähdään voimistuvan. (Hurme, 2020.)

Sosiaalinen eriytyminen tarkoittaa sitä, että tulo- ja koulutustasoltaan erilaiset ihmiset sijoittuvat toisistaan eri alueille. Työmarkkinoiden muutokset ovat vuosien aikana muuttaneet kaupunkien sosiaalisia rakenteita ja niiden arvioidaan muokkaavan niitä tulevaisuudessa yhä voimakkaammin. Esimerkiksi teollisten työpaikkojen väheneminen on tehnyt osasta teollista työväestöä entistä enemmän riippuvaisia valtion tarjoamista sosiaalietuuksista. Samalla tuloerot ammattikuntien välillä on ollut yleisesti kasvussa. Nämä ovat osatekijöitä sosiaaliseen eriytymiseen kaupungeissa, sillä varallisuus automaattisesti vaikuttaa ihmisten valinnanvaraansa asuinalueen suhteen. Matala tulotaso karsii asuinmahdollisuuksia alueilta, joissa on korkeampi vuokrataso sekä kalliimpi neliöhinta omistusasunnoissa. (Rasinkangas, 2013 s. 45.)

Etninen eriytyminen tarkoittaa sitä, että etniseltä taustaltaan toisistaan poikkeavat ryhmät sijoittuvat eri asuinalueille toisistaan. Maahanmuuttajataustaisten asumispaikka ja toiminta sen suhteen vaikuttavat segregaatioon. Asumispaikan ja alueen valinta voi olla vapaaehtoista, tai sitten sitä ohjaa ihmisistä riippumattomat syyt (kuten esim. varallisuustilanne). Vapaaehtoinen segregaatio pohjautuu maahanmuuttajataustaisten omaan haluun muuttaa alueille, missä asuu myös muita maahanmuuttajataustaisia ihmisiä.

Maahanmuuttajataustaisten on tutkimusten perusteella myös todettu haluavan asettua sellaisille alueille, joilla jo on asukkaita samasta maasta tai kulttuurista. Muuttohalukkuutta näille alueille

lisäävät valmiit sosiaaliset verkostot ja uskonnollisten ja kulttuuristen tapojen ylläpitämistä helpottavat tekijät kuten etniset kaupungit ja moskeijat (Joutsalainen, 2012, s. 16–17.)

Kaavio 4: Havainnollistava malli segregaatioon vaikuttavista syistä ja niiden kiertokulusta. (Joutsalainen, 2012 s. 14.)

Yllä olevassa kaaviossa havainnollistetaan segregaatiota ja sen syntyyn vaikuttavia tekijöitä. Kaavion avulla on nähtävissä valikoiva muuttoliike ja sen vaikutukset. Kokonaisuudessaan kaavio kuvaa segregaation aiheutumista useiden erilaisten yhteiskunnallisten prosessien yhteisvaikutusten tuloksena. Segregaatioon vaikuttaa sekä valtion harjoittama politiikka, että yksilöiden omat valinnat sekä heillä olevat mahdollisuudet. Kokonaisuudessaan segregaation syntymekanismi, ilmeneminen ja sen ulottuvuudet kietoutuvat yhteen, joten aihealuetta tarkasteltaessa on otettava nämä kaikki huomioon (Joutsalainen 2012, s. 13.)

Koska segregaatio tarkoittaa vahvaa eriytymistä kaupungin sisällä, se koetaan usein epätoivottuna sosiaalisena erilaistumisena. Segregaatio ei ole kuitenkaan aina negatiivista, sillä sosiaalinen erilaistuminen saattaa hyvin olla myös lähtöisin kaupungissa asuvien asukkaiden omasta tahdosta. Onkin tärkeää erottaa kaupunkikontekstissa epätoivottu segregaation käsite sosiaalisen erilaistumisen käsitteestä (Salonen 2019, s. 8.)

Sosiaalista erilaistumista on esimerkiksi se, kun elämänvaihe, vauraus, koulutus ja esimerkiksi asumismuoto vaikuttavat kaupunginalueen valintaan omatahtoisesti. Nämä edellä mainitut asiat nimittäin luonnollisesti saattavat vaikuttaa yksilöiden valintoihin, minne alueelle haluavat asettua. Sitten taas eriarvoisuus ja epätoivottu segregaatio ovat suuria haasteita kaupungeille sekä koko yhteiskunnalle (Salonen 2019, s. 8.)

Sosiaalinen erilaistuminen ei negatiivisessa valossa ole esimerkiksi sitä, että elämänvaihe vaikuttaa asumismuotoon. Yksinasuvat ja lapsiperheelliset luonnostaan jo hakevat asumiselta erilaisia ratkaisuja ja heillä on keskenään erilaisia tarpeita. Yhden hengen taloudet ovat myös kasvaneet viime vuosien aikana, jonka syyksi on katsottu olevan suuressa roolissa yhteiskunnan kaupungistuminen. Tulotasot myös vaikuttavat usein siihen millaisissa asumismuodoissa henkilöt asuvat, mutta vuokra-asumista ei kuinkaan yksiselitteisesti voida lokeroida vähävaraisuuden merkiksi (Salonen 2019 s. 8.)

Epätoivottu segregaatio on nähtävissä siten, että tiettyihin kaupunginosiin kasautuu merkittävä määrä huono-osaisuutta, kuten työttömyyttä, köyhyyttä, rikollisuutta sekä muita sosiaalisia ongelmia. Eriytyminen näillä alueilla näkyy pahoinvoinnin keskittymisenä, palvelutarpeen epätasaisena jakautumisena ja kuolleisuuden alueellisina eroina. Hyvä- ja huono-osaisten jakautuminen kaupungin sisällä aiheuttaa edelleen segregaatiokehityksen voimistumista (THL, 2020.)

Yhteiskunnalla on tärkeä rooli epätoivotun segregaatiokehityksen kitkemisessä. Segregaatio on yhteiskunnallisesti vakavasti otettava asia ja siihen on puututtava ja yritettävä vaikuttaa erilaisilla poliittisilla toimilla. Segregaation mukana aiheutuu monenlaisia yhteiskunnallisia ongelmia, jotka asettavat ihmisiä eriarvoiseen tilanteeseen. Poliitiikan avulla voidaan vaikuttaa muun muassa asuntopoliitiikkaan, kotouttamispolitiikkaan ja työvoimapolitiikkaan, sillä ne ovat keskeisessä roolissa eriytymiseen johtavien syiden vaikuttamisen kannalta. (Salonen s.7.)

Terveiden ja hyvinvoinninlaitoksen mukaan on havaittu, että alueelliset erot sekä väestöryhmien väliset sosioekonomiset erot ovat kasvaneet. Esimerkiksi Espoon alueella tehdyn varhaisen hyvinvointikertomuksen mukaan kaupungin sisällä olevat alueelliset erot ovat suuria. Joillakin näistä alueista esimerkiksi sairastavuusindeksi on noussut korkeammaksi kuin koko maassa keskimäärin. Tutkimusten mukaan myös Helsingissä sijaitsevilla lähiöissä ja alueilla, joissa sijaitsee paljon kerrostaloja, koetaan enemmän levottomuutta kuin matalarakenteisilla alueilla.

Myös alueet ja kaupunginosat, joissa on paljon työttömyyttä, koetaan todennäköisesti levottomiksi. Tämä kokemus ja mielikuva alueista aiheuttaa myös lisää eriytymistä, sillä muuttohalukkuus alueille vähenee. (THL, 2020.)

6.1 Segregaatio Suomessa

YLE on julkaissut artikkelin alueellisen segregaation voimistumisesta Suomessa viime vuosina. Artikkelissa kerrotaan THL:n tutkimuspäällikön Timo Kauppinen tutkimuksesta, jonka mukaan alueellinen eriytyminen näyttäisi hieman voimistuneen Suomen suurimmissa kaupungeissa viime vuosien aikana. Kauppinen on tutkinut hyvä- ja huono-osaisten segregaatiota eli alueellista eriytymistä Helsingissä, Tampereella ja Turussa. Kauppinen kertoo, että Suomessa on ollut samanlaista kehitystä kuin monissa muissa Euroopan kaupungeissa, eli hyvä- ja huono-osaisten eriytyminen toisistaan kaupungin sisällä on voimistunut. (Valtanen, 2020.)

Kauppinen mukaan Suomen tilanne Euroopan muihin kaupunkeihin verrattuna on hyvä. Mitään suurta ja nopeaa kehitystä ei ole ollut havaittavissa. Töitä on kuitenkin alettava tekemään, jotta hyvä- ja huono-osaisten alueiden eriytymistä saadaan hillittyä. Kauppinen lisää, että kiihtyvä kaupungistuminen myös lisää painetta toimien tekemiseen. Jotta tilanne ei tulevaisuudessa Suomessakin käy heikommaksi, on eriytymistä eli segregaatiota pyrittävä hillitsemään jatkuvasti. Kaupunkisuunnittelu sekä asuntopolitiikka ovat keinot, joilla kaupunkien alueellista eriytymistä saadaan hillittyä.

Artikkelissa kerrotaan, että segregaation tuomiin ongelmiin on herätty myös maan hallituksen tasolla. Keväällä 2020 on käynnistynyt erillinen lähiöohjelma tilanteen parantamiseksi. Kaupungit ovat voineet itse hakea ohjelmaan mukaan, esittämällä omia lähiöitään kehitettäväksi. Lähiöohjelma on ollut käynnissä vuosina 2020–2022 ja sen käyttöön on ollut varattuna budjettia runsaat 20 miljoonaa euroa.

6.2 Lähiöohjelma 2020–2022

Opinnäytetyön edetessä löytyi tietoa hankkeista, joilla segregaatiota on yritetty vähentää. Tätä opinnäytetyötä varten parhaiten tietoa löytyi Ympäristöministeriön Lähiöohjelmasta.

Lähiöohjelmaa 2020–2022 toteutettiin kaupunkien lähiökehittämishankkeissa sekä yliopistojen ja tutkimuslaitosten tutkimushankkeissa. Lähiöohjelma etsi pitkäjänteisiä poikkihallinnollisia toimia, joilla voidaan ehkäistä asuinalueiden eriytymistä (segregaatiota), lisätä asukkaiden hyvinvointia ja osallisuutta, edistää asuinalueiden elinvoimaisuutta sekä turvata palveluiden ja asumisen hyvä taso. (Ympäristöministeriö, 2023)

Ohjelman kehittämisteemat ovat Ympäristöministeriön internet-sivujen mukaan seuraavat:

1. Lähiökoulut edistävät koulutuksen tasa-arvoa sekä lasten ja nuorten hyvinvointia
2. Perhe- ja nuorisotyö sekä harrastustoiminta vahvistavat lasten ja nuorten osallisuutta
3. Yhteistyö luo yhteisöllisyyttä ja turvallisuutta
4. Hiilineutraalisuus tukee lähiökehittämisen kestävyyttä
5. Viihtyisä, toimiva ja vihreä elin- ja asuinympäristö vahvistaa elinvoimaa
6. Ikäystävällisyys ja esteettömyys tukevat asuinalueen toimivuutta
7. Taide ja kulttuuripalvelut elävöittävät lähiöitä

Näistä teemoista mikään ei suoraan pureudu rikostorjuntaan. Opinnäytteessämme tutkitaan, onko edellä mainittujen teemojen kehittäminen vaikuttanut ilmoitettujen rikosten määrään niillä alueilla, missä kehittämisteemoja on toteutettu.

Ohjelma lähiöiden kehittämiseksi vuosille 2020–2022 perustuu pääministeri Sanna Marinin hallituksen ohjelmaan. Lähiöiden kokonaisvaltaista kehittämistä jatketaan ja samalla edistetään lähidemokratiaa. Edistetään sosiaalista eheyttä ja pysäytetään asuinalueiden eriytymiskehitys. Lisäksi edistetään kestävien liikennetarkaisujen luomista, täydennysrakentamista, viihtyisyyttä, yhteisöllisyyttä ja turvallisuutta ja torjutaan syrjäytymistä. Varataan tähän riittävät resurssit. Hiilineutraalisuus ja viheralueet ovat keskiössä, kun asuinalueita kehitetään. Käynnistetään poikkihallinnollinen lähiöohjelma, jolla edistetään asukkaiden hyvinvointia ja osallisuutta sekä asuinalueiden elinvoimaa ja ehkäistään segregatiota (Valtioneuvosto, 2019).

Lähiöohjelman usean ministeriön muodostamaa yhteistyöryhmää johtaa ympäristöministeriö, ja yhteistyöhön osallistuvat opetus- ja kulttuuriministeriö, työ- ja elinkeinoministeriö, sisäministeriö, oikeusministeriö ja sosiaali- ja terveysministeriö. Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus (ARA) osallistuu myös yhteistyöryhmän toimintaan ja Ara myös jakaa ympäristöhallinnon avustukset hankkeille. Ohjelman viestinnästä ja hankkeiden verkottamisesta vastaa ympäristöministeriö. (Ym.fi, 2023.)

Mukaan hyväksyttyjä kaupunkien hankekokonaisuuksia oli 13 kaupungissa. Opinnäytetyöhön on valittu vertailtaviksi alueiksi Helsingin kaupungin Malminkartano-Kannelmäen kehittämishankekokonaisuuden, Jyväskylän kaupungin ”Hyvinvointia ja elinvoimaa Huhtasuolle” kehittämishankekokonaisuuden, Oulun kaupungin ”Kestävä Kaijonharju” kehittämishankekokonaisuuden sekä Tampereen Kaupungin Peltolammin lähiöohjelman.

6.3 Ilmoitettujen rikosten määrän kehitys

Vertailuun on valittu useampi kaupunki, jotka olivat mukana lähiöhankeessa 2020–2022, jotta voidaan selvittää, voiko hankkeella olla vaikutusta tilastojen kehitykseen. Vain yhden kaupungin tai alueen tilastoja vertaamalla ei voida uskottavasti näyttää, onko lähiöhankkeen aikana tapahtunut jonkunlaista muutosta tilastoissa. Rikostilastojen kehitykseen vaikuttavat useat tekijät, mutta rikostilastoja vertaamalla voidaan selvittää se, näkyykö lähiöhankkeen aikana tilastojen kehityksessä jotain sellaista, mitä hanketta edeltäviltä kolmelta vuodelta ei ole havaittavissa. Opinnäytetyön rajaamisen takia tässä opinnäytetyössä ei voida selvittää, mitkä kaikki muut tekijät ovat voineet vaikuttaa tilastoihin.

Kvantitatiivinen eli määrällinen tutkimus on tieteellisen tutkimuksen menetelmäsuuntaus, joka perustuu kohteen tulkitsemiseen ja kuvaamiseen numeroiden ja tilastojen avulla. Kvantitatiivisessa tutkimuksessa ollaan kiinnostuneita erilaisista luokitteluista, syy- ja seuraussuhteista, vertailusta ja numeerisiin tuloksiin perustuvasta ilmiön selittämisestä. Kvantitatiiviseen menetelmäsuuntaukseen sisältyy runsaasti erilaisia laskennallisia ja tilastollisia analyysimenetelmiä. (Määrällinen tutkimus, koppa.jyu.fi.)

Kvantitatiivista menetelmää on käytetty tilastollisen aineiston ja sen antaman tiedon tutkimiseen. Tilastollinen aineisto on hankittu poliisin Polstat-tietojärjestelmästä. Tiedot on haettu Helsingin, Tampereen, Jyväskylän ja Oulun kaikkien ilmoitettujen rikosten määristä, lähiöhankeeseen osallistuneiden alueiden kaikkien ilmoitusten eri määristä, sekä edellä mainittujen kaupunkien ja alueiden pahoinpitelyrikoksista sekä huumausainerikoksista.

Löydetyt tilastot on muokattu havainnollistaviksi taulukoiksi, joista on nähtävissä ilmoitettujen rikosten määrän kehitys vuosien 2017–2019 ajalta ennen lähiöhanketta, sekä vuosien 2020–2022 ajalta lähiöhankkeen toteuttamisvuosina.

Ilmoitettu Kpl		Kaikki rikokset			Pahoinpitelyrikokset			Huumausainerikokset		
		2017	2018	2019	2017	2018	2019	2017	2018	2019
	2450 MALMINKARTANO	551	552	562	69	73	85	29	36	37
	2470 KANNELMÄKI	1 118	1 128	1 025	152	139	120	45	55	63
	091 Helsinki	55 825	52 175	49 365	5 086	4 848	4 681	3 548	3 748	3 986
	1232 KANGASVUORI-PUPUHUHTA	352	428	350	53	44	51	44	52	45
	1234 HUHTASUO-KANGASLAMPPI	288	419	399	47	51	54	24	55	58
	179 Jyväskylä	8 641	9 012	8 759	890	941	860	653	719	741
	KAI KAIJONHARJU	304	280	232	20	20	22	15	11	9
	564 Oulu	11 658	11 826	11 721	1 149	1 031	1 080	750	782	871
	135 PELTOLAMMI ALUE	390	280	278	29	28	31	59	34	35
	837 Tampere	15 755	14 883	14 835	1 351	1 289	1 378	1 312	1 354	1 187

Taulukko 1. Ilmoitettujen rikosten määrä vuosina 2017–2019, ennen lähiöohjelmaa. (Lähde: Polstat, 2023)

Taulukossa 1 on havaittavissa, että vuosittaista vaihtelua on kaikkien ilmoitettujen rikosten määrässä, kuten ilmoitettujen pahoinpitely- ja huumausainerikostenkin määrässä kaupungista tai alueesta riippumatta vuosina 2017–2019.

Helsingin kaupungin kaikkien ilmoitettujen rikosten määrä väheni lähiöohjelmaa edeltävän kolmen vuoden aikana. Malminkartanon hankealueella kaikkien ilmoitettujen rikosten määrä hieman kasvoi, ja Kannelmäen hankealueella se hieman väheni. Ilmoitettujen pahoinpitelyrikosten määrä väheni, ja ilmoitettujen huumausainerikosten määrä kasvoi koko kaupungissa. Ilmoitettujen huumausainerikosten määrä kasvoi näiden vuosien aikana myös hankealueilla. Kannelmäen alueella pahoinpitelyrikosten määrä väheni, mutta Malminkartanon alueella se lisääntyi.

Jyväskylän kaikkien ilmoitettujen rikosten määrä kasvoi vuosina 2017–2019, ja niin kävi myös Huhtasuo-Kangaslammen hankealueella. Kangasvuori-Pupuhuhdan alueella niissä ei ollut juurikaan muutosta. Kuten Helsingissä, myös Jyväskylässä ilmoitettujen pahoinpitelyrikosten määrä laski, mutta huumausainerikosten määrä nousi. Samanlaista kehitystä on nähtävillä myös hankealueilla.

Oulussa ilmoitettiin hieman enemmän rikoksia vuonna 2019 kuin vuonna 2017, kun taas Kaijonharjun hankealueella kaikkien ilmoitettujen rikosten määrä väheni näiden vuosien välillä. Pahoinpitelyrikoksissa ei ole nähtävissä huomattavaa muutosta, mutta

ilmoitettujen huumausainerikosten määrä laski Kaijonharjussa huomattavasti, kun taas koko Oulun ilmoitettujen huumausainerikosten määrä nousi.

Tampereen vuosina 2017–2019 kaikkien ilmoitusten määrä laski niin koko kaupungin kuin hankealueenkin osalta. Ilmoitettujen pahoinpitelyjen määrä nousi hieman molemmissa, kun taas huumausainerikosten määrä nousi.

Ilmoitettu Kpl		Kaikki rikokset			Pahoinpitelyrikokset			Huumausainerikokset		
		2020	2021	2022	2020	2021	2022	2020	2021	2022
	2450 MALMINKARTANO	505	484	496	73	76	102	38	30	38
	2470 KANNELMÄKI	1 133	1 069	1 125	111	119	122	108	102	78
	091 Helsinki	48 300	44 280	43 706	4 611	4 484	5 285	4 715	3 692	3 236
	1232 KANGASVUORI-PUPUHUHTA	443	315	216	44	57	38	60	52	29
	1234 HUHTASUO-KANGASLAMPPI	338	232	285	48	42	49	46	22	31
	179 Jyväskylä	9 020	6 386	5 110	804	788	781	879	697	577
	KAI KAIJONHARJU	280	252	165	14	23	14	15	9	6
	564 Oulu	12 180	10 484	10 289	1 150	1 069	1 147	999	937	959
	135 PELTOLAMMI ALUE	369	282	147	45	58	28	49	33	22
	837 Tampere	13 171	10 339	8 476	1 214	1 153	909	1 376	982	853

Taulukko 2. Ilmoitettujen rikosten määrä vuosina 2020–2022, lähiöohjelman aikana. (Lähde: Polstat, 2023)

Taulukossa 2 näkyy, että kaikkien ilmoitettujen rikosten määrä on kaikissa kaupungeissa vähentynyt lähiöohjelman aikana vuosina 2020–2022. Myös lähiöohjelmassa osallistuneiden alueiden kaikkien ilmoitettujen rikosten määrä on kaikilla alueilla vähentynyt.

Ilmoitettujen pahoinpitelyrikosten määrä kasvoi koko Helsingin alueella, kuten myöskin lähiöohjelmaan osallistuneilla hankealueilla. Ilmoitettujen huumausainerikosten määrä laski koko Helsingin alueella, Malminkartanon hankealueella se pysyi samana, ja Kannelmäen alueella määrä väheni.

Jyväskylän alueella niin ilmoitettujen pahoinpitelyrikosten kuin ilmoitettujen huumausainerikostenkin määrä laskivat lähiöohjelman vuosina. Kangasvuori-Pupuhuhta –alueella ilmoitetut huumausainerikokset puolittuivat, ja ilmoitettujen pahoinpitelyrikosten määräkin laski. Pahoinpitelyrikosten määrä oli kuitenkin näiltä vuosilta huipussaan vuonna 2021. Huhtasuokangaslampi –alueella ilmoitettiin jotakuinkin sama määrä pahoinpitelyrikoksia, mutta ilmoitettujen huumausainerikosten määrä laski.

Oulun kaupungissa ei tapahtunut juurikaan muutosta ilmoitettujen pahoinpitely- ja huumausainerikosten määrässä, mutta Kaijonharjun hankealueella huumausainerikoksia ilmoitettiin huomattavasti vähemmän jokaisena hanketta toteutettuna vuonna. Ilmoitettujen pahoinpitelyrikosten määrä oli sama vuosien 2020 ja 2021, mutta 2022 niiden määrä oli huomattavasti korkeampi kuin edellisenä ja seuraavana vuonna.

Tampereella ilmoitettujen kaikkien rikosten ja huumausainerikosten määrä laski niin kaupungin kuin hankealueenkin tapauksessa lähiöohjelman vuosina 2020–2022. Ilmoitettujen pahoinpitelyrikosten määrä nousi hieman koko Tampereen kaupungin alueella ja hankealueella.

Taulukkoja 1 ja 2 vertaillen ei ole nähtävissä selkeää eroa kahden eri ajanjakson – kolmena vuonna ennen lähiöohjelmaa ja kolmena vuotena lähiöohjelman aikana - ilmoitettujen rikosten määrän muutoksessa. Oulua lukuun ottamatta kaikissa kaupungeissa ilmoitettujen rikosten määrä oli laskussa jo vuosina 2017–2019 ja sama trendi jatkui kaikissa kaupungeissa vuosina 2020–2022.

Ilmoitettujen pahoinpitelyrikosten määrä oli laskussa Tampereä lukuun ottamatta vuosina 2017–2019. (Katso taulukko 1.) Tampereen niin koko kaupungin kuin myöskin hankealueen ilmoitettujen pahoinpitelyrikosten määrä nousi hieman edellä mainittuina vuosina. Hankkeen aikana ilmoitettujen pahoinpitelyrikosten määrä oli hankkeen aikana nousussa Helsingissä ja sen hankealueilla. Jyväskylän kaupungin alueella ilmoitettujen pahoinpitelyrikosten määrä nousi, mutta hankealueilla ne pysyivät aika lailla samana.

Taulukossa 1 on nähtävissä, että ilmoitettujen huumausainerikosten määrät ovat olleet pääosin nousussa vuosina 2017–2019, ja sitten taas laskussa vuosina 2020–2022 kaikissa kaupungeissa ja niiden hankealueilla. Näistä poikkeuksena on kuitenkin Tampere, jossa ilmoitettujen huumausainerikosten määrä oli laskussa jo vuosina 2017–2019.

Ilmoitettujen rikosten määriä vertailemalla (katso taulukot 1 ja 2) ei ole nähtävissä, että lähiöhankkeen aikana olisi tapahtunut selkeää muutosta ilmoitettujen rikosten määrässä. Mutta, kuten aiemmin on mainittu, ilmoitettujen rikosten määrään vaikuttaa niin monet asiat, että yksittäisen hankkeen vaikutusta voi olla mahdotonta tällä tavalla arvioida.

7 JOHTOPÄÄTÖKSET

Tässä kappaleessa teemme yhteenvedon opinnäytteestämme sekä johtopäätökset tutkimuksen tuloksista. Avaamme myös tutkimuksen aikana saatuja tuloksia laadittuihin tutkimuskysymyksiin.

7.1 Kaupunkisuunnittelu ja segregatio

Tutkimuksen aikana selvisi, että kaupunkisuunnittelu on monipuolista ja jatkuvaa toimintaa, millä ohjataan kaupungin maankäyttöä, rakennusten sijoittelua ja toimintojen suunnittelua. Kaupunkisuunnittelun keinoin pyritään saamaan kaupungeista elinvoimaisia, viihtyisiä ja turvallisia. Käytännössä tämä toteutuu sillä tavoin, että kaupungeista pyritään rakentamaan sellaisia paikkoja, missä ihmiset liikkuvat ja viihtyvät koko kaupungin alueella. Tutkimus osoitti, että osana rikostorjuntaa kaupunkisuunnittelu nimenomaan toimii parhaiten vähentämällä rikosten tekemisen mahdollisuuksia ja tilaisuuksia ennaltaehkäisevästi. Parannuksia on kuitenkin mahdollista tehdä myös jälkikäteen, jos huomataan sellaiselle tarvetta.

Kaupunkisuunnittelun tavoite ei ole pelkästään pyrkiä rikostorjuntaan, vaan sillä on monia muitakin tehtäviä. Kaupunkisuunnittelulla on kuitenkin todella merkittävä rooli rikostorjunnassa.

Kaupunkisuunnittelun keinon pyritään myös vastaamaan muihinkin nykypäivän haasteisiin, jotka osaltaan vaikuttavat rikollisuuden lisääntymiseen.

Tutkimuksen aikana selvisi, että muun muassa alueellinen segregatio on yksi isoimmista tulevaisuuden haasteista niin kaupunkisuunnittelun kuin rikostorjunnan näkökulmasta. Selvää tulosta sille, onko vaikuttavuutta kuitenkaan vielä asian suhteen saatu aikaan, ei selvinnyt. Toisaalta tutkimuksen aikana selvisi, ettei segregatiosta vielä ole Suomessa koettu tulleen hallitsematonta ongelmaa. Ilmiö on kuitenkin kasvamassa myös Suomessa ja sen alueelliset negatiiviset vaikutukset myös lisääntymässä.

7.2 CPTED

Rikosten tekemiseltä voi viedä tilaa pois monin keinoin, ja niitä keinoja esiteltiin tarkemmin CPTED-ajattelua (Crime Prevention Through Environmental Design) käsittelemällä. Tutkimuksen avulla selvisi, että CPTED:n keinoilla poistetaan ja vaikeutetaan rikostilaisuuksia eli ehkäistään rikoksia. Erilaiset rakennetut ympäristöt ”tuottavat” eriasteista rikollisuutta, ja se otetaan CPTED-ajattelussa huomioon kaupungin fyysisen ympäristön suunnittelussa.

Suurin osa rikoksista tapahtuu sellaisissa paikoissa, missä ei ole liikaa silminnäkijöitä paikalla. Kaupungin rakenteiden tulisi mahdollistaa mahdollisimman hyvä näkyvyys moneen paikkaan, ettei rikosten tekemiselle jäisi tilaa. Kaupungeista pyritään esimerkiksi tekemään sellaisia, että ihmiset viihtyvät siellä ja näin tuovat luontaista valvontaa alueelle. Rakennusten sijoittelu, sisäänkäynnit ja kulkureitit suunnitellaan niin, ettei katvealueita jää. Valaistussuunnittelussa ja viherrakentamisessa pyritään ottamaan huomioon näkyvyys, jotta alueen ihmiset pystyvät tekemään huomioita alueesta.

7.3 Lähiöhanke 2020–2022

Tutkimuksen lopuksi vertailimme eroja ilmoitettujen rikosten määrissä muutamalla eri asuinalueella Suomessa vuosien 2017–2019 ja 2020–2022 välillä. Nämä asuinalueet olivat olleet mukana Ympäristöministeriön tuottamassa lähiöhankeessa. Tutkimuksen avulla yritimme selvittää, oliko hankkeen aikana tehdyillä parannuksilla ja toimenpiteillä saatu vaikutusta myös rikostilastoihin. Poliisin Polstat-tietojärjestelmästä saatuun tilastotietoon perustuva vaikutusten analysointi ei näyttänyt vaikutuksia ilmoitettujen rikosten määrään. Vaikuttavuutta ei siis tällä tavalla pystytty näyttämään.

8 OMA POHDINTA JA ITSEARVIOINTI

8.1 Aiheesta tehtäviä tutkimuksia tulevaisuudessa

Kuten jo aiemmin on mainittu, kaupunkisuunnittelusta osana rikostorjuntaa on tehty tutkimusta verrattain vähän, joten tutkimusmahdollisuudet aiheen suhteen ovat laajat. Meidän tarkoituksenamme oli, että jokaisella opinnäytetyömme lukeneella olisi lukemisen jälkeen yleiskäsitys siitä, mitä kaupunkisuunnittelun avulla tehdään, ja miten monialaisesti sillä vaikutetaan kaupunkien laatuun ja rakenteeseen. Siinä onnistuimme mielestämme hyvin, ja olemme melko varmoja siitä, että lähes jokaisen käsittelemämme aiheen pohjalta voisi tehdä tarkempaa tutkimusta.

CPTED:n tarkemmalle käsittelylle ei ollut enempää tilaa opinnäytetyössämme. Tässä olisikin nähdäksemme hyvä aihe käsitellä omanaan jossakin tulevassa tutkimuksessa. Itse olisimme ainakin kiinnostuneita lukemaan tutkimusta siitä, miten erilaiset kaupunkisuunnittelun keinot vaikuttavat rikosten määrään yleisesti, ja tarkemmin siitä, minkälaiset konkreettiset toimet vaikuttavat erilaisten rikostyyppien ennaltaehkäisyyn.

Kiinnostavaa olisi myös saada tutkittua tietoa erilaisista asioista ja ilmiöistä, mitkä vaikuttavat ilmoitettujen rikosten määrään. Mieleemme nousi esimerkiksi kysymys siitä, kuinka monta prosenttia jonkun tietyn alueen asukkaista tekee tietyn määrän rikosilmoituksia. Vaikuttaako rikosilmoitusten tekemisen herkkyyteen jokin muukin kuin se, kuinka paljon ihminen havaitsee rikoksia? Esimerkkeinä vaikuttavista tekijöistä voi olla mielenterveyden haasteet, kulttuuritausta sekä luottamus Poliisiin.

8.2 Itsearviointi

Tieteellisen tutkimuksen yleiset luotettavuusmittarit ovat reliabiliteetti ja validiteetti. Reliabiliteetti tarkoittaa tulosten pysyvyyttä ja validiteetti sitä, että tutkitaan oikeita asioita. Tutkimuksessa pysyvyys tarkoittaa sitä, että jos tutkimus uusitaan, saadaan samat tutkimustulokset. (Kananen 2017, 175.)

Kaupunkisuunnittelusta osana rikostorjuntaa ei aikaisemmin ole tehty tutkimusta, minkä takia vertailu aikaisempiin tutkimuksiin ei ole mahdollista. Tutkimuksemme luotettavuus perustuu lähinnä lähteiden luotettavuuteen ja tutkimuksemme yhtenä tarkoituksena onkin toimia pohjana tulevalle tutkimukselle. Lähiöhankeeseen liittyvä analysointi perustuu Poliisin Polstat-tietojärjestelmästä saatuun tilastotietoon ja siitä muodostamiimme taulukoihin. Olemme tarkasti kuvanneet sen, mitä tilastoilla pyrimme näyttämään ja myös sen, ettei tilastoista ole juurikaan tehtävissä johtopäätöksiä.

Nähdäksemme olemme valinneet tutkimukseemme käsiteltäväksi oikeita asioita, kun peilataan lopputulosta siihen, mitä lähdimme työllämme tavoittelemaan. Saimme luotua selkeän ja kattavan yleiskatsauksen aiheeseen, josta ei ole aikaisempaa tutkimusta tehty. Opinnäytetyömme on mielestämme inspiroiva pohja tulevalle tutkimukselle, ja työstämme saa hyvän käsityksen siitä, miten kaupunkisuunnittelu toimii osana rikostorjuntaa. Opinnäytetyömme lukemisen jälkeen lukija tietää, mitä kaupunkisuunnittelulla tarkoitetaan ja miksi se on tärkeä osa rikosten torjunnassa.

Toteutimme opinnäytetyön parityöskentelynä. Se oli tehokasta muun muassa lähteiden käsittelyn kannalta. Parityöskentelynä saimme käsiteltyä lähteitä laajemmin kuin yksin, ja sen avulla saimme valittua parhaiten tutkimustamme vastaavat lähteet. Tutkimuksen pysyvyyttä ei pystytä vielä varmistamaan, eikä tutkimusta voida vertailla aiempaan tutkimukseen, ennen kuin lisää tutkimusta aiheesta tehdään. Tutkimusta voidaan mielestämme silti pitää luotettavana yleiskatsauksena kaupunkisuunnittelusta osana rikostorjuntaa. Käyttämiämme lähteitä voidaan pitää yleisesti luotettavina, emmekä näe, että meillä olisi syytä epäillä käyttämiemme lähteiden luotettavuutta.

Kun aloimme tehdä tätä opinnäytetyötä, huomasimme että aiheesta ei ole juurikaan saatavilla tutkimustietoa. Yleistä kirjallisuutta sekä uutisointia aiheesta kuitenkin löytyi. Tämä aiheutti jonkun verran haasteita, mutta pyrimme löytämään mahdollisimman kattavasti tietoa erilaisista lähteistä asiaan liittyen. Saimme aiheesta tietoa kirjallisuuskatsauksen tekemisellä ja perehtymällä muun muassa lopussa käsiteltyyn Ympäristöministeriön Lähiöohjelmaan.

Opinnäytetyön aikana esiin nousi ajatus, että CPTED-ajattelun tutkimiseen olisimme voineet käyttää enemmänkin aikaa. Rikksentorjunta kaupunkisuunnittelun keinoin oli se lähtökohta, mistä lähdimme opinnäytetyötämme rakentamaan. Aiheen laajuuden ja moniulotteisuuden vuoksi CPTED:n tarkemmalle käsittelylle ei yksinkertaisesti ollut enempää tilaa opinnäytetyössämme. Onnistuimme kuitenkin mielestämme tuomaan kattavasti esiin niitä keinoja, joilla kaupunkisuunnitteluun voi panostaa rikksentorjunnan näkökulmasta.

Opinnäytetyömme sai mieleemme sellaisen ajatuksen, että olisiko tulevaisuudessa rikksentorjunnan ja kaupunkisuunnittelun kannalta tehokasta enemmänkin seurata rikksentilastojen kehitystä kaupunkien eri alueiden sisällä. Työtä tehdessämme selvisi, että erilaisia lähiöhankkeita ja parannuksia asuinalueiden viihtyvyyden, turvallisuuden ja ylipäättään segregaaation ennaltaehkäisemiseksi on tehty ja tehdään paljon lähivuosina. Tutkimuksissa myös kerrottiin vaikuttavuutta saadun aikaan. Kuitenkin kysymysmerkiksi meille jäi, kuinka tätä vaikuttavuutta rikosten ennaltaehkäisemisen ja torjumisen suhteen on seurattu ja tilastoitu.

Ymmärrämme erilaisten hankkeiden ja muiden parannusten vaikuttavuuden voivan vievän aikaa. Muutokset eivät tapahdu hetkessä, varsinkin kun puhutaan esimerkiksi jo pitkään huono-osaisuudesta kärsineestä kaupunginosasta ja sen asukkaista. Voitaisiinko konkreettista

vaikuttavuutta asuinalueiden rikostilastoihin seurata sillä tavoin, että rikostorjunnan ja ennaltaehkäisyn erilaisia toimia kohdennettaisiin jollekin asuinalueelle tehokkaasti kuten lähiöhankeen aikana muutaman vuoden ajan. Tämän jälkeen toimien vaikuttavuutta verrattaisiin edellisvuosiin rikostilastojen avulla, mitä päätimme kokeilla myös tätä opinnäytetyötä tehdessämme.

Konkreettisena esimerkkinä voisi olla esim. kohdennettu huumekasvatus sellaiselle asuinalueelle, jossa huumeiden käytöstä, myynnistä ja välityksestä voidaan katsoa tulleen jo alueellinen ongelma.

Esimerkiksi tyypillisesti huumeidenkäytön aloittamiselle alttiimpina oleville nuorille voitaisiin järjestää erilaisia tukitoimia, kuten esimerkiksi erilaista vapaa-ajan toimintaa, kuten kerhotoimintaa tai harrastusmahdollisuuksia. Tämän lisäksi huumevalistuksen/kasvatuksen määrää voitaisiin lisätä. Tämän jälkeen voitaisiin katsoa, saatiinko kaupungin rikostilastoihin muutosta. Olisiko tällä tavoin tukitoimien laatua mahdollista tehostaa sekä saada tuottavat ja tulevaisuutta ajatellen toimivimmat keinot selville.

Tutkimuksen rajaaminen toi opinnäytetyön aikana hieman haasteita. Olimme kuitenkin tietoisia tästä ennen opinnäytetyön aloittamista, joten pyrimme tekemään pohjatyön huolellisesti. Tavoitteenamme oli antaa mahdollisimman kattava yleiskatsaus siitä, mitä kaupunkisuunnittelu osana rikostorjuntaa oikeastaan on. Siinä onnistuimme lopulta mielestämme hyvin.

Pidämme yhtenä tutkimuksemme tärkeimpänä tuloksena sitä, että saimme koottua yksiin kansiin näin laajan katsauksen kaupunkisuunnittelusta. Onnistuimme mielestämme yhdistämään kaupunkisuunnittelun ja rikostorjunnan aiheet hyvin. Mielestämme tämä on aihe, joka olisi otettava tulevaisuudessa entistä enemmän huomioon tietojohtoisessa poliisitoiminnassa jokaisella toimivalla tasolla.

LÄHTEET

Espoo.fi. Kaupunkisuunnittelun tavoitteena on hyvä kaupunki. Luettavissa:

<https://www.espoo.fi/fi/kaupunkisuunnittelun-tavoitteena-on-hyva-kaupunki> . Luettu 07.08.2023

Finlex. 22.07.2011/872. Poliisilaki. 1 luku 1§.

<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2011/20110872#L1P1> . Luettu 22.07.2023

Hurme, Saara, 2020. Asuinalueiden stabiilius ja elämänvaiheiden eriytyminen Helsingin seudulla. Helsingin yliopisto, pro-gradu tutkielma. Luettavissa:

<https://helda.helsinki.fi/items/15957117-b6bf-43e4-8a8a-54dc395cb0ef> . Luettu 02.09.2023

Jaskari, Kai. Artikkel. Ruotsissa 23 erityisen ongelmallista asuinaluetta, Suomessa ei yhtään. YLE Uutiset, 18. 07.2017. Luettavissa:

<https://yle.fi/a/3-9779632> . Luettu 03.09.2023.

Jokinen, Teppo ja Honkala, Liisa (toim.): Arkkitehtuurin sanakirja. WSOY 2000. S.123

Joutselainen, Kari, 2021. Puhtoinen lähiö? Segregaation ilmeneminen ja ulottuvuudet maahanmuuttajataustaisten asukkaiden elämässä. Kandidaatin tutkielma, Jyväskylän yliopisto. S. 14-17. Luettavissa:

<https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/74870/1/URN%3ANBN%3Afi%3Aju-202103292203.pdf> . Luettu 06.08.2023

Jyväskylän kaupunki, 2023. Jyväskylä suuralueittain. Luettavissa:

<https://app.powerbi.com/view?r=eyJrIjojYT-JlY2FiMTYtN2lwNi00Nzc1LWE5YWItNDVINDk3Y2U5YzNmliwidCI6ImZjMzRkMDVjLWEyZjltNGFjMi04OWM1LWI0NGYzYTlmNDUxYyIsImMiOjh9> . Luettu 06.08.2023.

Kananen, Jorma. Laadullinen tutkimus pro graduna ja opinnäytetyönä, 2017. Jyväskylän ammattikorkeakoulu s. 175.

Eerola Essi ja Saarimaa Tuukka. Kansantaloudellinen aikakauskirja – 115. vsk. – 2/2019. Asuinalueiden segregatio ja naapurustovaikutukset. Luettavissa:

<https://www.doria.fi/bitstream/handle/10024/171482/KAK-2-2019-Asuinalueiden-segregatio-janaapuruusvaikutukset.pdf?sequence=1&isAllowed=y> . Luettu 20.08.2023.

Suihkonen, Rai. 27.12.2022. Keskisuomalainen. Artikeli. Poliisilla on tärkeä viesti heille, joita katujengit pelottavat. Sivu 18.

Kestavakehitys.fi Mitä on kestävä kehitys? Luettavissa:

<https://kestavakehitys.fi/kestava-kehitys> . Luettu 16.08.2023

Kestävän kehityksen edistäminen. Sosiaalinen kestävä kehitys. Luettavissa:

<https://keke.bc.fi/Kestava-kehitys/suomi/sosiaalinen/> . Luettu 06.08.2023

Kuntaliitto.fi. Sosiaalinen kestävyys. Viitattu 11.8.2023.

<https://www.kuntaliitto.fi/hyvinvointi-ja-sivistys/sosiaalinen-kestavyys>

Lähiöohjelma 2020-2022. Mukaan hyväksytyt hankekokonaisuudet. Luettavissa:

[Lähiöohjelmaan+hyväksytyt+hankekokonaisuudet.pdf \(ym.fi\)](#) Luettu 05.09.2023

Rasinkangas, Jarkko. Sosiaalinen eriytyminen Turun kaupunkiseudulla. Tutkimus asumisen alueellisista muutoksista ja asumispreferensseistä. Turun yliopisto. Akateeminen väitöskirja, 2013, s. 45. Luettavissa:

<https://www.doria.fi/bitstream/handle/10024/178457/A-43%20ISBN%20978-952-5889-505%20Jarkko%20Rasinkangas%20-%20Sosiaalinen%20eriytyminen%20Turun%20kaupunkiseudulla.pdf?sequence=1&isAllowed=y> .

Luettu 31.07.2023.

Rebecka, 2017. Tippataituri.fi. Kolumni. Mitä kaupunkisuunnittelu on? Luettavissa:

<https://tippataituri.fi/mita-kaupunkisuunnittelu-on/> . Luettu 09.08.2023.

Rikoksentorjuntaneuvosto, 2023. Rakennetun ympäristön turvallisuus. Luettavissa:

<https://rikoksentorjunta.fi/rakennetun-ympariston-turvallisuus> . Luettu 22.07.2023

Rikoksentorjunta.fi Rikoksentorjunta kaupunkisuunnittelun keinoin (CPTED). Luettavissa:

<https://rikoksentorjunta.fi/rikoksentorjunta-kaupunkisuunnittelun-keinoin> . Luettu 14.08.2023.

Rikoksentorjunta.fi, 2023. Varhainen tuki ja syrjäytymisen ehkäisy. Luettavissa:

<https://rikoksentorjunta.fi/varhainen-tuki-ja-syrjaytymisen-ehkaisy> . Luettu 05.09.2023.

Valtanen, Tero. Hyvä- ja huono-osaisten alueellinen eriytyminen voimistuu suurimmissa kauoungissa – THL:n tutkimuspäällikkö: asuntopolitiikka ei yksin riitä ratkaisuksi. YLE, 14.02.2020. Artikkel.

Luettavissa:

<https://yle.fi/a/3-11206559>. Luettu 14.09.2023.

Valtioneuvosto, 2019. Osallistava ja osaava Suomi- sosiaalisesti, taloudellisesti ja ekologisesti kestävä yhteiskunta, s.52. Julkaistu 10.12.2019. Luettavissa:

<https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/161931> . Luettu 18.09.2023.